

EBA/GL/2018/04

19. juuli 2018

Suunised

finantseerimisasutuste stressitestide kohta

1. Vastavus- ja aruandluskohustused

Käesolevate suuniste staatus

1. Käesolev dokument sisaldab määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 kohaselt väljastatud suuniseid¹. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused ja finantseerimisasutused võtma mis tahes meetmeid, et suuniseid järgida.
2. Suunistes esitatakse Euroopa Pangandusjärelevalve seisukoht asjakohaste järelevalvetavade kohta Euroopa Finantsjärelevalve Süsteemis ehk kuidas tuleks liidu õigust konkreetses valdkonnas kohaldada. Suuniste adressaadiks olevad määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 punktis 2 määratletud pädevad asutused peaksid suuniseid järgima, kaasates need sobival viisil oma tavadesse (nt muutes oma õigusraamistikku või järelevalvemenetlusi) ka siis, kui suunised on ette nähtud eelkõige finantseerimisasutustele.

Teatamisnõuded

3. Määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 16 lõike 3 kohaselt peavad pädevad asutused teatama EBA-le hiljemalt [pp.kk.aaaa], kas nad järgivad või kavatsevad järgida kõnealuseid suuniseid, või vastasel juhul mittejärgimise põhjused. Kui selleks tähtajaks teadet ei laeku, peab EBA pädevat asutust nõudeid mitte täitvaks. Teated tuleks saata EBA veebisaidil avaldatud vormil aadressil compliance@eba.europa.eu, märkides viite „EBA/GL/201x/xx“. Teate peaksid saatma isikud, kes on asjakohaselt volitatud esitama oma pädeva asutuse nimel nõuete järgimise teateid. Nõuete järgimise staatuse mis tahes muutusest tuleb EBA-le teada anda.
4. Kooskõlas EBA määruse artikli 16 lõikega 3 avaldatakse teated Euroopa Pangandusjärelevalve veebilehel.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

2. Sisu, kohaldamisala ja mõisted

Sisu ja kohaldamisala

5. Käesolevate suuniste eesmärk on sätestada stressitestide tegemise ühised organisatsioonilised nõuded, meetodid ja protsessid finantseerimisasutustele nende riskijuhtimise protsessi osana, võttes arvesse kapitali adekvaatsust ja riskijuhtimist („finantseerimisasutuste stressitestid“).
6. Kontsernide kontekstis kehtivad käesolevad suunised ka neile finantseerimisasutustele, kes osalevad konkreetses stressitestimises kooskõlas selle stressitesti kohaldamise ulatuse ja tasandiga vastavalt direktiivi 2013/36/EL artiklitele 108 ja 109.
7. Mõisteid „finantseerimisasutus“ ja „finantseerimisasutuse spetsiifiline“ tuleb käsitada viitena finantseerimisasutusele konsolideerimata alusel või konkreetse stressitestimise kohaldamise ulatuses liikmesriigis emaettevõtjana tegutsevale finantseerimisasutusele või ELis emaettevõtjana tegutsevale finantseerimisasutusele määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 47 osutatud asjaomase konsolideeritud olukorra alusel.

Adressaadid

8. Käesolevad suunised on suunatud määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõike 2 punktis i osutatud pädevatele asutustele ning institutsioonidele ning määruse (EL) nr 1093/2010 artikli 4 lõikes 1 osutatud finantseerimisasutustele, mis on ühtlasi krediidasutused ja investeerimisühingud vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktile 3.

Mõisted/taksonoomia

9. Kui ei ole sätestatud teisiti, on käesolevates suunistes kasutatud mõistetel sama tähendus kui määruses (EL) nr 575/2013 ja direktiivis 2013/36/EL kasutatud ning määratletud mõistetel. Lisaks kasutatakse suunistes järgnevaid mõisteid.

(1) Maksevõime stressitest	teatud arengusuundumuste, sealhulgas makro- või mikromajanduslike stsenaariumide mõju hindamine finantseerimisasutuse üldisele kapitalipositsioonile, sh selle miinimum- või täiendavate omavahendite nõuetele, prognoosides finantseerimisasutuse kapitaliressursse ja -nõudeid, tuues esile finantseerimisasutuse nõrkusi ning hinnates tema kahjumikatmisvõimet ja mõju tema maksevõime positsioonile.
----------------------------	---

(2) Likviidsuse stressitest teatud arengusuundumuste, sealhulgas makro- või mikromajanduslike stsenaariumide mõju hindamine rahastamise ja likviidsuse perspektiivist ning šokkide mõju hindamine finantseerimisasutuse üldisele likviidsuspositsioonile, sh selle miinimum- või täiendavatele nõuetele.

(3) Alt-üles stressitest (maksevõime või likviidsuse) stressitest, millel on kõik järgmised omadused:

- i. seda teostavad finantseerimisasutused, kasutades asutusesiseselt välja töötatud mudeleid;
- ii. see põhineb finantseerimisasutuse enda eeldustel või stsenaariumidel, millele ametiasutused võivad olla seadnud konservatiivseid piiranguid;
- iii. see põhineb finantseerimisasutuse enda andmetel ja potentsiaalselt väga suurel andmete granulaarsusel, mille tõttu võidakse teatud lisateabe jaoks kasutada välisandmeid; ning
- iv. see hõlmab konkreetseid portfelle või finantseerimisasutust tervikuna, andes üksikasjalikke tulemusi riskipositsioonide kontsentreerituse, finantseerimisasutuse sidemete ja ülekandumise tõenäosuste võimaliku mõju kohta finantseerimisasutuse kahjumääradele.

(4) Ülalt-alla stressitest (maksevõime või likviidsuse) stressitest, millel on kõik järgmised omadused:

- i. seda teostavad pädevad asutused või makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutused;
 - ii. see põhineb üldistel või süsteemsetel (makrotasandi usaldatavuse) eeldustel või stsenaariumidel, mille on kavandanud pädevad või makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutused ja mida kohaldatakse kõigi asjaomaste finantseerimisasutuste suhtes;
 - iii. pädevad asutused või makrotasandi usaldatavusjärelevalve asutused haldavad protsessi
-

ning arvutavad tulemusi finantseerimisasutuste väiksema kaasatusega kui alt-üles stressitesti puhul;

- iv. see põhineb peamiselt finantseerimisasutuse koondandmetel ja vähem üksikasjalikul tabelil (olenevalt stressitesti eeldustest) või mõnikord, kui ametiasutused seda vajalikuks peavad, üksikasjalikumatel finantseerimisasutuse andmetel; ning
- v. see võimaldab ühtset ja ühist raamistikku ning hinnata võrdlevalt asjaomase stressitesti mõju finantseerimisasutuste lõikes.

(5) Staatilise bilansi eeldus

metoodiline eeldus, mille kohaselt mõõdetakse stressitesti stsenaariumide mõju „püsiva bilansi“ ning „muutumatu ja stabiilse ärimudeli“ eeldusel kogu prognoosiperioodi vältel, mis parandab tulemuste võrreldavust finantseerimisasutuste vahel, ning mis seeläbi:

- i. keelab stsenaariumide mõju arvutamisel finantseerimisasutuste varade ja kohustuste selliste muutuste arvesse võtmist, mis tulenevad näiteks juhatuse tegevusest, olemasolevate laenude kasvust või restruktureerimisest või nende varade või kohustuste tähtaegade või muude omaduste erinevustest (hoolimata stressitesti metoodika rakendamisest, mis võib põhjustada prognoosiperioodil muutusi bilansi suuruses ja koosseisus ning eriti regulatiivses kapitalis, näiteks uute viivisnõuete, väärtuse languste, varude kasvu või finantsvarade väärtuse kohandamiste tagajärjel); ning
- ii. lubab lisada uusi varasid ja kohustusi, kui neil on väljajäetutega samad põhiomadused (tähtajad, riskiprofiilid jne).

(6) Dünaamilise bilansi eeldus

metoodiline eeldus, mille kohaselt tuleb stressitesti stsenaariumi mõju mõõta kogu prognoosiperioodi vältel ebapüsiva bilansi ning areneva ärimudeli võimaluse suhtes. Dünaamilise bilansi eelduse kasutamisel kajastab stressitesti väljund määratud stsenaariumi ning juhtkonna võetavate reageerimismeetmete kombinatsiooni, mis vähendab

tulemuste võrreldavust finantseerimisasutuste vahel. Juhtkonna võetavate reageerimismeetmete ulatus võib olla piiratud või piiramata (nt algusest peale kavandatud ja stsenaariumist sõltumatud ja/või stressitesti stsenaariumist sõltuvad sekkumismeetmed).

(7) Portfelli tasandi stressitest ühe või mitme portfelli stressitest, mille puhul on tähelepanu keskmes ühest või mitmest riskitegurist tulenevate šokkide mõju.

(8) Tundlikkusanalüüs stressitest, mis mõõdab kapitali või likviidsust mõjutava ühe konkreetse riskiteguri või kapitali või likviidsust mõjutavate lihtsate mitut riski hõlmavate tegurite potentsiaalset mõju konkreetsele portfelliga või finantseerimisasutusele tervikuna.

(9) Stsenaariumianalüüs finantseerimisasutuse või portfelli vastupanuvõime hindamine konkreetsetes stsenaariumis, mis hõlmab selliste riskitegurite kogumit, millel peaksid olema kõik järgmised omadused:

- i. need on asutusesiseselt järjepidevalt ühtlustatud;
- ii. asjaomase kogumi riskitegurite puhul eeldatakse mitmeid riske ja ärivaldkondi hõlmavate tulevikusündmuste samaaegset esinemist; ning
- iii. riskitegurite kogumi eesmärk on tuvastada võimalikult suures ulatuses omavahel seotud riskide olemus kõigi portfelliga ja igal ajal, kogu süsteemi hõlmavate vastasmõjude ning tagasimõjude lõikes.

(10) Vastupidine stressitest finantseerimisasutuse stressitest, mis algab eelmääratletava väljundi kindlaks määramisega (näiteks punktid, mille juures muutub finantseerimisasutuse ärimudel kõlbmatuks või mille juures võib finantseerimisasutust käsitada direktiivi 2014/59/EL artikli 32 tähenduses maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks) ning milles seejärel uuritakse stsenaariume ja asjaolusid, mis võivad selle põhjustada. Vastupidisel stressitestil peaks olema üks või mitu järgmist omadust:

- i. seda kasutatakse riskijuhtimisvahendina, mille eesmärk on suurendada finantseerimisasutuse
-

teadlikkust oma nõrkustest seeläbi, et finantseerimisasutus määrab selgesõnaliselt kindlaks ja hindab stsenaariume (või nende kombinatsioone), mis põhjustavad eelmääratletud väljundi;

- ii. finantseerimisasutus otsustab juhtimis- või muude meetmete liigi ja ajastuse, mida on vaja a) äriliste ebaõnnestumiste või muude probleemide lahendamiseks ning b) oma riskivalmiduse ja vastupidise stressitestiga teada saadud tegelike riskidega sobitamiseks;
- iii. konkreetset vastupidist stressitesti saab rakendada ka finantsseisundi taastamise kavandamise kontekstis (näiteks laiemas kontekstis rakendatud stressiteste saab kasutada finantsseisundi taastamise kava stressitestil, määrates kindlaks tingimused, kui võiks vaja minna finantsseisundi taastamise kavandamist).

(11) Järel- või tagasimõju ülekanduv mõju (tagasimõju olemus ei piirdu makromajandusliku mõjuga), mida põhjustab üksikute finantseerimisasutuste reageerimine algsele välisšokile, mis koondvastusena üldiselt võimendab (võib ka leevendada) algset šokki, põhjustades seega täiendava negatiivse tagasimõjuahela.

(12) Stsenaariumi raskusaste stsenaariumi eelduste või halvenemise (baas- ja negatiivse stsenaariumi vahel) raskusaste, mida väljendatakse selle aluseks olevate makromajanduslike ja finantsnäitajatena (või mis tahes muude eeldustena). Mida suurem on stsenaariumi raskusaste, seda suurem on üldiselt stressitesti mõju finantseerimisasutusele, mis määrab seega stressitesti tegeliku raskusastme.

(13) Stsenaariumi usutavus see, mil määral võib stsenaariumi realiseerumist pidada tõenäoliseks selle stsenaariumi ning jooksvate makromajanduslike ja finantsnäitajate järjepidevuse, stsenaariumi toetava ühtse narratiivi ning stsenaariumi kinnitava tõenäosusjaotuse ja ajalooliste kogemuste suhtes. Usutavus ei piirdu ajalooliste kogemustega ning seetõttu peaksid keskse tähtsusega olema eksperdi hinnangud, mis võtavad arvesse muutuvaid riskikeskkondi (näiteks täheldatud struktuurimuutusi) ja stressisündmusi, mida on täheldatud

sarnastes riskikeskkondades väljaspool finantseerimisasutuse enda otsest ajaloolist kogemust. Samuti on võimalik kasutada simulatsioonimeetodeid (näiteks Monte Carlo simulatsioone).

(14) Ankrustsenaarium tavaliselt pädeva asutuse koostatud stsenaariumi tüüp, mille eesmärk on kehtestada konkreetse stressitesti standardne raskusaste, mis kehtestatakse finantseerimisasutustele kas stsenaariumina, mida tuleks stressitestil kohaldada, või raskusastme võrdlusalusena, mida kasutatakse finantseerimisasutuse enda stsenaariumide väljatöötamisel.

(15) Riskiandmete koondamine riskiandmete määratlemine, kogumine ja töötlemine vastavalt finantseerimisasutuse riskiaruandluse nõuetele, et võimaldada finantseerimisasutusel mõõta enda tulemusi oma riskitaluvuse/-valmiduse suhtes. See hõlmab andmekogumite sortimist, ühendamist või lahutamist.

(16) Andmetaristu füüsilised ja organisatsioonilised struktuurid ja vahendid andmete ja infotehnoloogia (IT) arhitektuuri välja töötamiseks ja säilitamiseks, et toetada finantseerimisasutuse riskiandmete koondamist ja asutusesisest riskiaruandluse poliitikat.

3. Rakendamine

Kohaldamise alguskuupäev

10. Suuniseid kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2019.

Kehtetuks tunnistamine

11. Käesolevate suuniste avaldamisega kõigis ELi ametlikes keeltes tunnistatakse kehtetuks järgmised suunised:

- CEBS, „*Stressitestimise suunised*“ (GL32)².

² https://www.eba.europa.eu/documents/10180/16094/ST_Guidelines.pdf

4. Finantseerimisasutuste stressitest

4.1 Stressitestimise programm

12. Finantseerimisasutustel peaks olema stressitestimise programm, mis hõlmab vähemalt järgmist:
 - a) stressitestimise tüübid ning nende peamised eesmärgid ja rakendusala;
 - b) eri stressitestide tegemise sagedused;
 - c) asutusesisene juhtimiskord, sealhulgas selgelt määratletud, läbipaistvad ja järjepidevad vastutus- ja menetlusliinid;
 - d) kontserni puhul stressitestidesse kaasatud üksuste ring ning vastavate testide hõlmavus (näiteks riskitüübid ja portfellid);
 - e) asjaomane andmetaristu;
 - f) meetoodilised üksikasjad, sealhulgas kasutatavad mudelid ning võimalikud seosed likviidsuse stressitestide ja maksevõime stressitestide vahel, nimelt nende dünaamiliste vastasmõjude suurus ja tagasimõjude arvesse võtmine;
 - g) iga stressitesti eeldused, sealhulgas äri- ja juhtimiseeldused, ning kavandatud parandusmeetmed.
13. Liikmesriigis asuvad emaettevõtjana tegutsevad finantseerimisasutused ning ELis emaettevõtjana tegutsevad finantseerimisasutused peaksid töötama välja ka kontserni stressitestimise programmi, mille kiidab heaks ja mida rakendab kõrgema astme juhtkond nende tsentraliseeritud riskijuhtimispoliitika raames. Kontserni stressitestimise programm peaks hõlmama ja käsitlema vajalikul ulatuses kõiki usaldatavusnõuete osas konsolideeritavaid finantseerimisasutusi.
14. Usaldatavusnõuete kohase konsolideerimise kohaldamisalasse kuuluvad finantseerimisasutused peaksid võtma enda individuaalsete stressitestimise programmide kehtestamisel arvesse vastavat kontserni stressitestimise programmi.
15. Samuti peaksid finantseerimisasutused hõlmama oma stressitestimise programmides vastupidist stressitestimist ja selle stsenaariume.
16. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende stressitestimise programmid on toimivad ja teostatavad ning et need annavad teavet kõigil asjakohastel juhtimistasanditel kõigi oluliste olemasolevate ja potentsiaalsete riskide kohta otsuste tegemiseks.
17. Finantseerimisasutused peaksid oma stressitestimise programme regulaarselt hindama, et määrata kindlaks nende tõhusus ja usaldusvärsus, ning neid vajaduse korral uuendada. Selline hindamine tuleks teha vähemalt kord aastas kvantitatiivse ning kvalitatiivse analüüsi alusel ning

see peaks täiel määral kajastama muutuvaid välis- ja sisetingimusi. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et hindamiste sagedus arvestaks vastavate stressitestide rakendamise sagedust.

18. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende eelmise punkti kohane kvantitatiivne analüüs sisaldab järeltestimise vahenditena usaldusväärseid kvantitatiivseid teste stressitestimise mudelite (näiteks krediidiriski mudelite, tururiski mudelite, eraldiste-eelse netotulu mudelite) eelduste, parameetrite ja tulemuste valideerimiseks. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende eelmise punkti kohane kvalitatiivne analüüs põhineb eksperdihinnangutel või võrdlevatel hindamistel.

19. Stressitestimise programmi hindamisel peab finantseerimisasutus võtma arvesse vähemalt järgmist:

- a) programmi tõhusus ettenähtud eesmärkide täitmisel;
- b) täiustuste vajadus;
- c) tuvastatud riskitegurid, asjakohaste stsenaariumide määratlused ja põhjendused, mudelite eeldused ja tulemuste tundlikkus nende eelduste suhtes ning eksperdihinnangu roll selle tagamisel, et programmile lisatakse usaldusväärne analüüs;
- d) mudeli toimimine, sealhulgas väljastpoolt valimit pärit andmete suhtes, s.o andmete suhtes, mida mudeli väljatöötamisel ei kasutatud;
- e) kuidas võtta arvesse võimalikke maksevõime ja likviidsusega seotud negatiivseid mõjuahelaid;
- f) maksevõime stressitestide ja likviidsuse stressitestide võimalike omavaheliste seoste adekvaatsus;
- g) pädevatelt asutustelt nende järelevalvealaste või muude stressitestide kontekstis saadud tagasiside;
- h) andmetaristu adekvaatsus (süsteemide rakendamine ja andmete kvaliteet);
- i) kõrgema juhtkonna ja juhtorgani osalemine nõuetekohasel määral;
- j) kõik eeldused, sealhulgas ärilised ja/või juhtimisalased eeldused, ning ettenähtud juhtimistegevused lähtuvalt stressitestimise eesmärgist, tüübist ja tulemusest, sealhulgas juhtimistegevuste teostatavuse hinnang stressiolukordades ja muutuvast ärikeskkonnas; ning
- k) asjakohaste dokumentide piisavus.

20. Finantseerimisasutuse stressitestimise programmi tuleks asjakohaselt dokumenteerida, kajastades kõiki tehtavate stressitestide tüüpe nii ühe riskitüübi ja/või portfelli kui ka kogu asutust hõlmaval tasandil. Dokumendid peaksid hõlmama vähemalt järgmist:

- a) stressitestimise meetod;

- b) võimalikud vastastikused seosed maksevõime stressitestide ja likviidsuse stressitestide vahel, nimelt seosed kapitalipositsiooni halvenemise (maksevõime) ning kommertsväärtpaperite ja võlakirjade emiteerimise võime (likviidsus) vahel, makromajanduslike maksejõuetuse muutuste tõenäosuste (maksevõime) ning pankade koormamata vara kaudse reitingu liikumise ja asjaomases keskpangas hoiustatud tagatisvarale avalduva mõju (likviidsus) vahel, eeldatavate viivislaenude kasvu (maksevõime) ja laenutagasimaksetest või finantssektoriväliste ettevõtete võlakirjadest eeldatavalt sissetulevate rahavoogude kahanemise (likviidsus) vahel või võimaliku likviidsuspuudujäägi (likviidsus) ja varade kiirmüügi (maksevõime) vahel ning rahastamiskulude kasvu (likviidsus) ning kasumile ja kahjumile avalduva mõju (maksevõime) vahel;
 - c) finantseerimisasutuse sisepoliitikas kindlaks määratud rollid ja vastutusosalad, täpsustades teise ja kolmanda kaitseliini rollid, ning protsessid vähemalt stressitestimise programmi teostamiseks;
 - d) kogu stressitestimise programmi ja selle väljundite kavandamise, heakskiitmise, teostamise, järelevalve ja perioodilise hindamise protsessi kirjeldus;
 - e) stressitestide väljundite hindamise protsesside kirjeldus, sealhulgas üksikasjad valdkondade kohta, mis vajavad mõnes osas manuaalset või inimese poolset hinnangut, samuti tulemuste finantseerimisasutuse juhtimistegevuste ja strateegia sisendteabena kasutamise protsessi kirjeldus; ning
 - f) stressitestimisel kasutatavate asjakohaste IT-rakenduste kirjeldus ja loetelu (ning kui on olemas tsentraalne loetelu, võib sellele viidata).
21. Stressitestide programmi peaks kogu organisatsiooni ulatuses kontrollima, näiteks riskikomitee ja siseaudiitorite poolt. Selle protsessi hindamisel peaksid keskset osa täitma äriüksused, kes ei tegele programmi kavandamise ja rakendamisega ja/või sõltumatud välisekspertid, võttes arvesse vastavaid ekspertiteadmisi konkreetsetes küsimustes.
22. Finantseerimisasutused peaksid tagama nii stressitestimise programmi algse kavandamise kui ka hindamise puhul, et toimuks tulemuslik arutelu, mis hõlmab kõigi finantseerimisasutuse äriüksuste eksperte, ning et programmi uuendusi oleks korralikult läbi vaadanud finantseerimisasutuse kõrgema astme juhtkond³ ja juhtorgan, kes vastutavad ka selle elluviimise ja järelevalve jälgimise eest.

4.2 Stressitestimise juhtimiskorralduslikud aspektid

23. Juhtorgan peaks finantseerimisasutuse stressitestimise programmi heaks kiitma⁴ ning jälgima selle rakendamist ja toimimist.

³ Vt ka EBA juhtimiskorralduse suuniste II jao punkt 1.

⁴ Vt ka EBA juhtimiskorralduse suuniste II jao punkt 1.

24. Ilma et see piiraks direktiivi 2013/36/EL⁵ artikli 91 lõike 1 nõude kohaldamist (juhtorgani liikmetel peavad olema piisavad teadmised, oskused ja kogemus oma kohustuste täitmiseks), peaks finantseerimisasutus tagama, et tema juhtorgan suudab täielikult mõista stressisündmuste mõju finantseerimisasutuse üldisele riskiprofiilile.
25. Juhtorgan peaks mõistma stressitestimise programmi olulisi aspekte, et suuta:
- (a) pidada vajaduse korral aktiivselt aru finantseerimisasutuste stressitestimise komiteede või kõrgema juhtkonna või stressitestimises osalevate väliskonsultantidega;
 - (b) esitada küsimusi modelleerimise eelduste, stsenaariumide valiku ja stressitestide aluseks võetavate eelduste kohta üldiselt; ning
 - (c) otsustada vajalike juhtimistegevuste üle ja arutada neid pädevate asutustega.
26. Stressitestimise programmi tuleks teostada kooskõlas finantseerimisasutuse asjakohaste asutusesiseste poliitikate ja menetlustega. Finantseerimisasutuse juhtorgan peaks tagama programmi teostamiseks selgete vastutusala määramise ja piisavate ressursside eraldamise (näiteks oskuslikud töötajad ja infotehnoloogiasüsteemid).
27. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et kõiki stressitestimise programmi elemente, sealhulgas selle hindamist, dokumenteeritaks asjaomastes asutusesisestes menetlustes ja poliitikas asjakohaselt ja ajakohastataks regulaarselt.
28. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et stressitestimise programmist antakse ärisuundadele ja juhtimistasanditele tõhusalt teavet, pidades silmas teadlikkuse suurendamist, riskikultuuri parandamist ning arutelude algatamist olemasolevate ja potentsiaalsete riskide ning võimalike juhtimistegevuste üle.
29. Stressitestimise programm peaks olema finantseerimisasutuse riskijuhtimisraamistiku lahutamatu osa (sealhulgas sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise protsessi (ICAAP) ja sisemise likviidsuse adekvaatsuse hindamise protsessi (ILAAP) raames). Stressitestid peaksid toetama erinevaid äriotsuseid ja -protsesse ning strateegilist planeerimist, sealhulgas kapitali ja likviidsuse planeerimist. Otsuste tegemisel tuleks võtta arvesse stressitestimise käigus avastatud puudujääke, piiranguid ja nõrkusi.
30. Juhtorgan peaks finantseerimisasutuse strateegia kujundamisel ning kõigi asjakohaste kapitali, likviidsust, finantsseisundi taastamist ja kriisilahendust puudutavate otsuste tegemisel arvestama stressitestide väljundeid, eriti seoses avastatud piirangute, nõrkuste ja puudujääkidega.
31. Stressitestide (kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid) väljundeid tuleks kasutada finantseerimisasutuse riskivalmiduse ja -piirmäärade kehtestamise protsessi sisenditena. Lisaks peaksid need olema planeerimisvahendiks, et määrata kindlaks uute ja olemasolevate äristrateegiade tulemuslikkus ning nende avaldatav mõju kapitali kasutusele. Selle

⁵ Vt ka Euroopa Väärtpaperiturujärelevalve ja Euroopa Pangandusjärelevalve ühiste suuniste (juhtorgani liikmete ja võtmeisikute sobivuse hindamise kohta kooskõlas direktiiviga 2013/36/EL ning direktiiviga 2014/65/EL) III ja o punkt 8.

võimaldamiseks peaksid stressitestimise peamised väljundid olema eeldatavad kahjumid, kapitali- ja likviidsusnõuded, samuti vaba kapital ja likviidsus.

32. Selleks, et stressitestid oleksid otstarbekas osa finantseerimisasutuse riskijuhtimissüsteemist, tuleks neid teha asjakohase sagedusega. Selle sageduse määramisel tuleks võtta arvesse stressitesti ulatust ja tüüpi, finantseerimisasutuse olemust, suurust ja keerukust (proportsionaalsuse põhimõte), portfelli omadusi ning makromajandusliku keskkonna või finantseerimisasutuse äritegevuse muutusi.

4.3 Andmetaristu

33. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et stressitestimise programmi toetab piisav andmetaristu.
34. Nõuetekohase andmetaristu kasutuselevõtu tagamiseks peaksid finantseerimisasutused, sh need, kes ei ole globaalsed süsteemselt olulised ettevõtjad, püüdma arvestada asjakohases ulatuses ka Baseli pangajärelevalve komitee tõhusa riskiandmete koondamise ja riskidest teatamise põhimõtetega⁶.
35. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende andmetaristu on võimeline teenindama nende stressitestimise programmi suuri andmetöötlusvajadusi ning et neil on kasutusel mehhanismid, mis tagavad nende jätkuva võime teha programmi alusel planeeritud stressiteste.
36. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende andmetaristu võimaldab paindlikkust ning kvaliteedi ja kontrolli asjakohast taset.
37. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende andmetaristu on nende suuruse, keerukuse ning riski- ja äriprofiili suhtes proportsionaalne ning võimaldab teha stressiteste, mis hõlmavad kõiki olulisi riske, millega finantseerimisasutus kokku puutub.
38. Finantseerimisasutused peaksid andma oma andmetaristu tõhusa arendamise ja hoolduse tagamiseks piisavalt inim-, finants- ja materiaalseid ressursse, sealhulgas infotehnoloogiasüsteeme.
39. Finantseerimisasutused peaksid käsitlema stressitestimise andmetaristut ka enda üldise infotehnoloogilise taristu osana ja peaksid piisavalt arvestama äritegevuse jätkuvuse planeerimise, pikaajaliste investeeringute määratlemise ja muude IT-protsessidega.

⁶ <http://www.bis.org/publ/bcbs239.pdf>

Andmete koondamise võimekus stressitestimisel

40. Finantseerimisasutused peaksid säilitama ja hoidma ajakohasena täpseid ja usaldusväärseid riskiandmeid, et teha usaldusväärseid stressiteste, ning rakendada spetsiaalset protsessi selliste andmete koondamiseks ja loomiseks.
41. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende riskiandmete koondamist iseloomustaksid täpsus ja terviklikkus, täielikkus, õigeaegsus ja kohandatavus.
42. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et andmeid koondatakse suures osas automaatselt, et minimeerida vigade tekke tõenäosust. Eelkõige peaks kasutusel olema põhjalik võrdluse ja kontrollide süsteem.
43. Finantseerimisasutused peaksid suutma tagada riskiandmete täielikkust. Selleks peaksid finantseerimisasutused tagama selle, et riskiandmed kajastaksid täielikult ka bilansiväliseid riske ja oleksid igal finantseerimisasutuse tasandil kergesti kättesaadavad. Arvesse tuleks võtta riskide olulisust selles osas, kas need on tegelikud või potentsiaalsed.
44. Finantseerimisasutused peaksid suutma luua koondatud riskiteavet õigel ajal, et täita kogu stressitestimise protsessi ulatuses erinevates kvaliteedikontrolli ja testimise etappides kõik aruandlusnõuded; selleks peaksid finantseerimisasutused töötama välja tõhusa struktuuri, mis tagab õigeaegsuse.
45. Finantseerimisasutused peaksid suutma luua koondatud andmeid väga erinevate finantseerimisasutuse sisestest vajadustest ning välise järelevalve päringutest tulenevate teabetaotluste rahuldamiseks.

Aruandlustavad stressitestimise puhul

46. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende riskide teatamise protsess:
 - a) on täielikult toetatud andmete koondamise võimekusega;
 - b) annab koondatud riskiandmeid õigesti ja täpselt edasi ning kajastab riske täpselt;
 - c) hõlmab kõiki olulisi riske ning eelkõige võimaldab tuvastada tekkivaid nõrkusi, mida võiks potentsiaalselt täiendavalt hinnata isegi samal stressitestimisel;
 - d) pakub või suudab pakkuda täiendavat teavet peamiste eelduste, taluvuspiiride või erandite kohta; ning
 - e) edastab teavet selgelt ja lakooniliselt, lisades selle saajate vajadustele kohandatud kasulikku teavet.

4.4 Stressitestimise kohaldamisala ja hõlmavus

4.4.1 Üldnõuded

47. Stressitestid peaksid võtma arvesse kõiki olulisi riskitüüpe, arvestades finantseerimisasutuse, sealhulgas asjakohaste struktuuriüksuste bilansilisi ja bilansiväliseid varasid ja kohustusi.
48. Stressitestid peaksid võtma arvesse riske finantseerimisasutuse erinevatel tasanditel. Sellega seoses võib stressitestimise kohaldamisala vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele varieeruda alates lihtsast portfelli tasandi tundlikkusest või üksiku riski taseme analüüsist kuni põhjaliku kogu finantseerimisasutust hõlmava stsenaariumi stressitestimiseni.
49. Stressitestid peaksid võtma arvesse riskitüüpide ja riskitegurite vaheliste korrelatsioonide muutumist üksikettevõtte ja kontserni tasandil. Samuti peaksid need võtma arvesse, et korrelatsioonid kalduvad majandus- või finantsprobleemide ajal suurenema ning et vaja on juhtumipõhiseid analüüse selle kohta, kuidas teatud korrelatsioonid teatud stsenaariumides käituvad.

4.4.2 Portfelli ja üksikriski tasemel stressitestimine

50. Finantseerimisasutused peaksid tegema stressiteste üksikportfelli tasemel, hõlmates kõiki neid portfelle mõjutavaid riskitüüpe ning kasutades nii tundlikkus- kui ka stsenaariumianalüüse. Samuti peaksid finantseerimisasutused määrama riskitegurid ja nende adekvaatse stressitaseme võimaluse korral üksikportfelli tasandil.
51. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nad teevad portfelli ja äriühingute või -üksuste suhtes stressiteste, et tuvastada riskide siseseid ja vahelisi kontsentratsioone – st levinud riskitegurite kontsentratsioone riskitüüpide sees ja nende vahel (sh ülekanduvad mõjud).
52. Eelkõige peaksid finantseerimisasutused riskide vahelisi kontsentratsioone kaaludes neid riskitüüpide (eriti turu- ja krediidiriski) lõikes koondama, et mõista paremini stressiolukorras tekkida võivaid riskikontsentratsioone. Finantseerimisasutused peaksid tuvastama võimalikud seosed positsioonide vahel, mis võiksid olla majandus- ja finantsprobleemide perioodidel riskantsed, ning tõstatama küsimusi stressiolukorras esinevate riskitüüpide vaheliste sõltuvuste ja korrelatsioonide kohta.

4.4.3 Kogu finantseerimisasutust hõlmav stressitest

53. Finantseerimisasutuse riskidest täieliku ja tervikliku pildi andmiseks tuleks lisaks üksikute üksuste tasandi stressitestidele teha stressiteste ka kontserni tasandil ning portfelli ja üksikute riskitüüpide lõikes.
54. Arvesse tuleks võtta, et:
 - a) kogu finantseerimisasutuse tasandi riskid ei pruugi portfelli, üksikute riskivaldkondade või kontserni äriüksuste stressitestide lihtsal koondamisel hästi kajastuda;

- b) korrelatsioonid, üksikute positsioonide tasakaalustamine ning kontsentratsioonid võivad põhjustada kas riskide mitmekordselt arvestamise või stressiolukorra riskitegurite mõju alahindamise; ning
- c) kogu finantseerimisasutuse tasandil võivad tekkida spetsiifilised kontserniga seotud riskid ning seetõttu peaksid finantseerimisasutused tagama, et kõik olulised riskid ja neile vastavad riskitegurid tuvastatakse ka kogu finantseerimisasutuse tasandil; eriti tuleks tähelepanu pöörata riskikontsentratsioonidele terviklikul alusel.

55. Rahvusvaheliselt tegutsev kontsern või finantseerimisasutus peaks tegema stressiteste ka konkreetsete geograafiliste piirkondade või äri sektorite või äri liinide tasandil, et võtta arvesse erinevate äri valdkondade ja piirkondade erinevaid riskitegureid.

4.5 Proportsionaalsus

56. Vastavalt proportsionaalsuse põhimõttele peaks finantseerimisasutuse stressitestimise programm olema kooskõlas tema individuaalse riskiprofiili ja ärimudeliga.
57. Finantseerimisasutused peaksid stressitestimise programmi väljatöötamisel ja rakendamisel võtma arvesse oma suurust ja sisekorraldust ning oma tegevuse laadi, ulatust ja keerukust. Olulistel finantseerimisasutustel ning keerukamatel (sealhulgas konsolideeritud tasandi) finantseerimisasutustel peaksid olema põhjalikumad stressitestimise programmid, samas väiksemad ja vähem keerukad finantseerimisasutused ja kontsernid (konsolideeritud tasandil) võivad rakendada lihtsamaid stressitestimise programme.
58. Proportsionaalsuse põhimõtte kohaldamiseks ja nõuete asjakohase täitmise tagamiseks peaksid finantseerimisasutused ning pädevad asutused võtma arvesse järgmisi kriteeriume:
- a) suurus, lähtudes finantseerimisasutuse või selle usaldatavusnõuete kohase konsolideerimise kohaldamisalasse kuuluvate tütarettevõtjate kogubilansi mahust või hoitavate varade kogumahust;
 - b) finantseerimisasutuse geograafiline tegutsemiskoht ning tehingute maht igas jurisdiktsioonis;
 - c) õiguslik vorm ja see, kas finantseerimisasutus kuulub mõnda kontserni või mitte – kui jah, siis kontserni kohta antud proportsionaalsuse hinnang;
 - d) kas finantseerimisasutus on börsil noteeritud või mitte;
 - e) kas finantseerimisasutusel on või ei ole lubatud kasutada omavahendite nõuete hindamiseks sisemudeleid (näiteks sisereitingute meetodit);
 - f) lubatud tegevuse ja teenuste liik (nt laenud ja hoiused, investeerimispangandus);
 - g) ärimudel ja strateegia, äritegevuse laad ja keerukus ning organisatsiooniline ülesehitus;
 - h) finantseerimisasutuse riskistrateegia, riskivalmidus ja tegelik riskiprofiil, võttes arvesse ka iga-aastase kapitali adekvaatsuse hindamise tulemusi;

- i) finantseerimisasutuse omandiline kuuluvus ja rahastamisstruktuur;
- j) klientide klassifikatsioon (näiteks jaekliendid, ärikliendid, institutsioonid, väikeettevõtted, avaliku sektori asutused) ning toodete või lepingute keerukus;
- k) allhanke korras ostetavad protsessid, teenused ja tegevused ning nende levikanalid;
- l) olemasolevad infotehnoloogilised süsteemid, sealhulgas IT talitluspidevuse süsteemid ja allhankimise korraldus selles valdkonnas, näiteks pilveandmetöötlus.

4.6 Stressitestimise tüübid

4.6.1 Üldnõuded

- 59. Stressitesti meetodite konkreetne ülesehitus, keerukus ja üksikasjalikkus peaks vastama finantseerimisasutuse laadile, ulatusele ja suurusele ning tema äritegevuse keerukusele ja riskantsusele. See peaks võtma arvesse finantseerimisasutuse strateegiat ja ärimudelit ning portfelli omadusi.
- 60. Finantseerimisasutused peaksid võtma stressitestimise meetodite, sealhulgas stsenaariumi ja võimalike juhtimistegevuste vajaduse kavandamisel arvesse majandustsükli etappi.
- 61. Finantseerimisasutused peaksid määrama sobivad, otstarbekad ja usaldusväärsed mehhanismid riskitegurite ümberarvestamiseks asjakohasteks riskiparameetriteks (maksejõuetuse tõenäosus, makseviivitusest tingitud kahjumäär, mahakandmised, õiglase väärtuse kärped jmt), mis annavad finantseerimisasutusele või kontsernile ülevaate riskidest.
- 62. Stressiolukorra riskitegurite ja riskiparameetrite vaheline seos ei peaks põhinema üksnes finantseerimisasutuse kogemustel ja analüüsil, vaid seda tuleks võimaluse ja vajaduse korral täiendada välistest allikatest saadavate võrdlusnäitajatega ning võimalusel järelevalvealaste suunistega.
- 63. Hüpotetiliste ja makromajanduslike riskitegurite ja stsenaariumide modelleerimisega seotud keerukuse tõttu peaksid finantseerimisasutused olema teadlikud seonduvast mudeliriskist ja tagama, et kõnealuste tegurite või stsenaariumide määratlemisel on rakendatud järgmisi abinõusid:
 - a) tehtud on mudeli eelduste ja mehhanismi regulaarne ja piisavalt konservatiivne eksperdiläbivaatus ning mudeliriski arvesse võtmiseks on rakendatud konservatiivset modelleerimismeetodit;
 - b) kvantitatiivselt raskesti mõõdetavate (näiteks mitmekesistamine, prognoositav eksponentsiaalne kasv, prognoositavad tasud, tulevikku vaatavad juhtimisseisukohad), kuid mudeli väljundeid mõjutada võivate eelduste määramise juures on rakendatud piisavalt konservatiivset lähenemist (näiteks eraldiste-eelse netotulu väljundid peaksid põhinema nii ärilistel kaalutlustel kui ka piisaval statistilisel alusel); ning

- c) tulemuste sõltuvust ja tundlikkust eelduste suhtes on arvesse võetud ja hinnatakse regulaarselt.
64. Riskitegureid kahjude või suurema riski parameetritega ühendavate mudelite ja mehhanismide puudujääke tuleks mõista, selgelt väljendada ning tulemuste tõlgendamisel arvesse võtta. Mudelid peaksid võtma arvesse maksevõime ja likviidsuse rahastamise ja rahastamiskulude vahelist vastasmõju, et mitte süsteemselt ja oluliselt alahinnata šoki mõju. Võimaluse korral tuleks võrrelda erinevate modelleerimismeetodite tulemusi (näiteks eraldiste-eelse netotulu mudelite kasutamise korral peaks olema olemas kasutatava mudeli ning teiste võimalike meetodite võrdlus ja viimaste kõrvalejätmise põhjendused). Need seosed peaksid põhinema usaldusväärsetel statistilistel mudelitel. Kui aga andmete kättesaadavus või kvaliteet või ajalooliste andmete struktuursed üleminekud ei võimalda kasulikke hinnanguid anda (näiteks eraldiste-eelse netotulu mudelite korral on vaja intressimäära tsükli ja äri-tsükli hõlmavaid ajaloolisi andmeid ning teavet äristrateegia ja organisatsiooni struktuuri muutuste kohta), peaksid kvantitatiivset analüüsi toetama kvalitatiivsed eksperdihinnangud. Isegi kui aluseks võetav modelleerimisprotsess on usaldusväärne, peaks eksperdihinnangul olema osa mudeli väljundite testimises.
65. Finantseerimisasutused peaksid hindama võimalikku mittelineaarse vastasmõju riskitegurite ja stressiolukorra riskiparameetrite vahel.

4.6.2 Tundlikkusanalüüs

66. Finantseerimisasutused peaksid tegema tundlikkuse analüüse üksikute riskipositsioonide, portfelli või äriüksuste tasandil, kogu finantseerimisasutust hõlmavalt ning konkreetsete riskitüüpide osas proportsionaalselt oma keerukusega. Finantseerimisasutused peaksid hindama, millisel koondamise tasandil on tundlikkuse analüüsid otstarbekad või isegi teostatavad. Eksperdihinnangute kasutamist tuleks üksikasjalikult selgitada, kui see on asjakohane.
67. Finantseerimisasutused peaksid määratlema asjakohased riskitegurid erinevatel usaldatavusnõuete kohaldamise tasanditel ning erinevate portfelli, äriüksuste ja geograafiliste asukohtade lõikes. Finantseerimisasutused peaksid tagama kõikide asjakohaste riskitegurite tüüpide, sealhulgas makromajanduslike ja makrofinantsnäitajate, riskiparameetrite statistiliste aspektide (näiteks maksejõuetuse tõenäosuse näitajate volatiilsuse) ja idiosünkraatiliste tegurite, näiteks operatsiooniriskide hõlmamise.
68. Finantseerimisasutused peaksid oma analüüsi olulise osana määratlema tuvastatud riskitegurid kasutades erinevaid raskusastmeid, et avastada mittelineaarsed ja künnismõjud, s.o riskitegurite kriitilised väärtused, mille ületamisel stressireaktsioonid kiirenevad.
69. Kui makromajanduslike/makrofinantsiliste riskitegurite ja riskiparameetrite vahelise sõltuvuse hinnangu usaldusväärsuses esineb määramatusi või on tulemusi vaja kontrollida põhjalikuma stsenaariumianalüüsi abil, peaksid finantseerimisasutused püüdma tagada, et tundlikkusanalüüse tehtaks ka portfelli riskiparameetrite statistiliste aspektide stressiolukorra

alusel vastavalt ajaloolistele jaotustele, mida täiendavad hüpoteetilised eeldused (näiteks tulevaste volatiilsuste kohta).

70. Ühe riskiteguri analüüse tuleks täiendada lihtsate mitme riskiteguriga analüüsidega, milles eeldatakse nende kombineeritud esinemist, määratlemata tingimata stsenaariumi.
71. Finantseerimisasutused peaksid pidama tuvastatud riskitegurite loetelu.

4.6.3 Stsenaariumianalüüs

72. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et stsenaariumianalüüsil on nende stressitestimise programmides keskne osa.
73. Stressitesti stsenaariumide kavandamine ei tohiks põhineda ainult ajaloolistel sündmustel, vaid arvesse tuleks võtta ka hüpoteetilisi mitteajaloolistel sündmustel põhinevaid stsenaariume. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et stsenaariumide kavandid on tulevikku suunatud ja võtavad arvesse süstemaatilisi ning finantseerimisasutuse spetsiifilisi muutusi olevikus ja prognoositavas tulevikus. Selleks peaksid finantseerimisasutused püüdma kasutada sarnastest riskikeskkondadest pärinevaid välisandmeid, mis seonduvad sarnaste ärimudelitega finantseerimisasutustega. Finantseerimisasutused peaksid kasutama andmeid, mis on asjakohased ja kättesaadavad. Asjakohased andmed võivad olla asutusesisesed ja/või -välised ning hõlmata võrdlusuuringuid ja järelevalvealaseid suuniseid.
74. Kaaluda tuleks erinevaid stsenaariume, mis haaraksid erinevaid sündmuseid ja raskusastmeid, kui see on otstarbekas ja teostatav.
75. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende stressitestide stsenaariumid vastavad vähemalt järgmistele nõuetele:
 - a) need käsitlevad peamiseid riskitegureid, millega finantseerimisasutus võib kokku puutuda; seoses sellega tuleks üksikute riskitegurite analüüsides saadud tulemusi, mille eesmärk on anda teavet tundlikkuse kohta üksikute riskitegurite suhtes, kasutada stsenaariumide määratlemiseks, mis hõlmavad mitme kombineeritud väga usutava riskiteguriga stressiolukorda; ükski oluline riskitegur ei tohiks stressiolukorda panemata või arvestamata jääda;
 - b) need käsitlevad olulisi finantseerimisasutuse spetsiifilisi nõrkusi, mis tulenevad tema piirkondlikest ja tegevussektoriga seotud omadustest ning tema konkreetsete toote- või äriiliinide riskidest ja rahastamispõhimõtetest; nii riskitüüpide sisesed kui ka nende vahelised kontsentratsiooni- ja korrelatsiooniriskid tuleks enne seda tuvastada;
 - c) need sisaldavad stsenaariumi ühtset narratiivi, mis hõlmab kõiki olulisi riskitegureid ja nende (tulevikku suunatud) arengut mitme käivitava sündmuse alusel (s.o rahanduspoliitika, finantssektori arengusuundumused, kaupade hinnad, poliitilised sündmused ja loodusõnnetused); finantseerimisasutused peaksid tagama, et stsenaariumi narratiiv on usutav ega ole vastuoluline, kui eeldab riskitegurite koosliikumist ja turuosaliste vastavaid reaktsioone; ning stsenaariumi narratiivist teatud riskitegurite

- väljajätmise korral peaksid finantseerimisasutused tagama, et see väljajätmine on korrakohaselt põhjendatud ja dokumenteeritud;
- d) need on sisemiselt sidusad, tagamaks, et tuvastatud riskitegurid käituvad stressiolukorras muude riskiteguritega ühtselt ning et need sisaldavad konkreetseid hinnanguid ja eeldusi peamiste aluseks olevate riskitegurite vahelise sõltuvusseoste kohta; oluline on uurida näiliselt vastuolulisi riskitegurite koosliikumisi, et avastada uusi tundlikkuseoseid;
 - e) need võtavad arvesse innovatsiooni ja konkreetsemalt tehnoloogilist arengut või keerukaid finantstooteid, jätmata tähelepanuta nende vastastikust toimet traditsioonilisemate toodetega; ning
 - f) need tagavad, et riskitegurid väljenduksid sisemiselt järjepidevate riskiparameetritena.
76. Finantseerimisasutused peaksid määrama stressitestimise ajalise perspektiivi vastavalt testi eesmärgile, enda portfelli omadustele seoses selle tähtaegade ja vajaduse korral stressiolukorda pandavate positsioonide likviidsusega, samuti vastavalt enda riskiprofiilile. Maksevõime stressitestimine ja likviidsuse stressitestimine vajavad erinevaid ajalisi perspektiive ja stsenaariume.
77. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et:
- a) stressitestid võtavad konkreetselt arvesse muutuvaid omavahelisi sõltuvusi, näiteks majanduspiirkondade ja majandussektorite, sealhulgas finantssektori vahel;
 - b) üldine stsenaarium võtab arvesse kogu süsteemi dünaamikat, näiteks teatud turgude sulgemist, ja terve varade klassi (näiteks hüpoteekide) riskikontsentratsioone; ning
 - c) võetakse arvesse negatiivse tagasimõju dünaamikat, mida põhjustavad näiteks sellised tegurid nagu hindamiste, kahjude ja marginaalinõuete omavahelised suhted.
78. Finantseerimisasutused peaksid kvalitatiivselt hindama stressiolukorra järel- või tagasimõju üksiktasandil, kui see on asjakohane ja eriti juhul, kui usaldusväärseid kvantitatiivseid hinnanguid ei saa määratleda. Näiteks võib üksik finantseerimisasutus teha mõningaid hinna või mahu kohandusi, et võtta arvesse teatud strateegilisi mõjusid (näiteks laenude väljastamise strateegia tasemel) ja reageerida stsenaariumile asutusesiseselt.

4.6.4 Stsenaariumide raskusaste

79. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et stressitestimise aluseks on rasked, kuid usutavad stsenaariumid ning et nende raskusaste on vastavuses stressitesti eesmärgiga. Selleks peaksid stressitestid olema:
- a) otstarbekad selle poolest, et käsitlevad finantseerimisasutuse seisukohast asjakohaseid riske, pidades silmas finantseerimisasutuse stabiilsuse toetamist ebasoodsates tingimustes, ning süsteemselt oluliste pankade puhul ka finantssüsteemi stabiilsust kõigis majandustsükli punktides ja turgude, k.a rahastamisturgude kõikumiste lõikes; ning

- b) kogu finantseerimisasutuse raames järjepidevalt rakendatavad, mõistes, et samasuguste stsenaariumide mõju ei ole tingimata kõigi äriiliniide puhul raske.
80. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et erinevaid raskusastmeid võetaks arvesse nii tundlikkusanalüüsi kui ka stsenaariumi stressitestimise puhul, hõlmates kapitali adekvaatsuse hindamisel ja kapitali planeerimisel vähemalt üht rasket majanduslangust.
81. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et raskusastme määramisel võetakse arvesse iga finantseerimisasutuse puhul spetsiifilisi nõrkusi konkreetse stsenaariumi korral, olenevalt tema ärimudelist (näiteks avatus rahvusvahelistele turgudele). Finantseerimisasutused peaksid töötama välja enda stsenaariumid ega tohiks sõltuda järelevalveasutuste stsenaariumidest. Stsenaariumi raskusastme hindamisel peaksid finantseerimisasutused teadma riskikeskkondade dünaamikat ning sarnaste ärimudelitega finantseerimisasutuste kogemusi.
82. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende stsenaariumid hindavad riskitegurite absoluutseid ja suhtelisi muutusi. Absoluutses stsenaariumis peaks raskusaste olema riskiteguri otsene muutus ega tohiks sõltuda jooksvast tasemest. Suhtelises stsenaariumis peaks raskusaste sõltuma jooksvast tasemest ja majandusolukorrast (näiteks SKP kasvu vähenemine 2% võrra, s.o suhteline muutus absoluutse tasemega võrreldes). Näiteks 2% suurune suhteline negatiivne SKP muutus olulise positiivse SKP lõhega lähtepunktist (näiteks jooksev SKP on oluliselt suurem struktuurset SKPst) ei pruugi tähendada rasket stressimõju SKP-le absoluutselt / taseme alusel vaadelduna. Mida halvem on jooksev majandusolukord alguses, seda suurem on omakorda suhtelise stsenaariumi stressi raskusaste. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende valitud stsenaarium on nii suhtelises kui absoluutses mõistes piisavalt raske. Tehtud valik ning selle mõju raskusastmele peaks olema põhjendatud ja dokumenteeritud.
83. Stsenaariumide sobiva raskusastme hindamisel peaksid finantseerimisasutused võrdlema neid ka oma vastupidise stressitestimise jaoks koostatud stsenaariumidega, võttes arvesse vastupidise stressitesti vormi konkreetset tähendust stsenaariumi usutavuse seisukohast.

4.6.5 Vastupidine stressitestimine

Nõuded

84. Finantseerimisasutused peaksid tegema osana stressitestimise programmist sobivaid vastupidiseid stressiteste, millel on sama juhtimiskord, tõhus taristu ja kvaliteedistandardid, ning mis täiendavad teisi stressitestimise tüüpe, võttes arvesse oma äritegevuste ja riskide laadi, suurust, ulatust ja keerukust. Väiksemad ja vähem keerukad finantseerimisasutused võivad keskenduda rohkem vastupidise stressitestimise kvalitatiivsetele aspektidele, samas suuremate ja keerukamate finantseerimisasutuste puhul nõutakse põhjalikumaid vastupidise stressitestimise meetodeid. Vastupidine stressitestimine peab olema vastutusalade ja eraldatud ressursside poolest selgelt määratletud ning seda peaksid toetama sobiv ja paindlik taristu ning kirjalikud põhimõtted ja menetlused. Vastupidiseid stressiteste peaksid tegema

regulaarselt iga liiki finantseerimisasutused samal kohaldamise tasandil kui ICAAPI ja ILAAPI (s.o finantseerimisasutust ning kõiki asjakohaseid riskitüüpe hõlmavalt).

85. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse vastupidise stressitestimise kaudu tuvastatud stsenaariume, et täiendada nendega enda tehtavate stressitestide stsenaariumide valikut, ning võrdluse eesmärgil, et hinnata üldist raskusastet, võimaldades teha kindlaks raskeid, kuid siiski usutavaid stsenaariume. Vastupidine stressitestimine peaks olema kasulik ICAAPI ja ILAAPI stressitestide stsenaariumi raskusastme hindamiseks. Stressitestide stsenaariumide raskusastet saab hinnata ka selle võrdlemisel muu hulgas ajalooliste ja teiste järelevalvealaste ja avalikult kättesaadavate stsenaariumidega.
86. Vastupidiseid stressiteste tehes peaksid finantseerimisasutused arvestama ka seda, kas ühe või mitme olulise vastaspoole maksejõuetus või olulise turuosalise maksejõuetusest tulenev oluline turuhäire (eraldi või kombineeritult) põhjustaks eelmääratletud tagajärje.

Vastupidiste stressitestide kasutamine

87. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vastupidist stressitestimist regulaarse riskijuhtimisvahendina, et parandada enda teadlikkust olemasolevatest ja potentsiaalsetest nõrkustest, andes seeläbi finantseerimisasutuse riskijuhtimisele lisaväärtust. Kõigi vastupidise stressitestimise kasutamise aspektide suhtes kehtib proportsionaalsuse põhimõte. Samuti peaksid finantseerimisasutused arvestama, et vastupidise stressitesti eelmääratletud tagajärje võivad kaasa tuua ka teised asjaolud kui need, mida testis analüüsitakse.
88. Äritegevuse planeerimise ja riskijuhtimise osana peaksid finantseerimisasutused kasutama vastupidist stressitestimist, et mõista oma ärimudelite ja -strateegiate elujõulisust ja kestlikkust ning tuvastada asjaolud, mille puhul nad võivad osutada direktiivi 2014/59/EL artikli 32 tähenduses maksejõuetuks või tõenäoliselt maksejõuetuks jäävaks. On tähtis, et finantseerimisasutused määravad kindlaks näitajad, mis annavad stsenaariumi realiseerumise korral hoiatusi. Selleks peaksid finantseerimisasutused:
- a) määrama testimiseks eelmääratletud tulemuse (näiteks ärimudeli muutumine kõlbmatuks);
 - b) määrama võimalikud ebasoodsad asjaolud, mis avaks nad rasketele nõrkustele ja põhjustaks eelmääratletud tulemuse;
 - c) hindama (olenevalt finantseerimisasutuse suurusest, laadist, ulatusest, keerukusest ja äritegevuste riskantsusest) stsenaariumides sisalduvate eelmääratletud tulemuseni viivate sündmuste tõenäosust; ning
 - d) võtma kasutusele tõhusad korraldused, protsessid, süsteemid või muud meetmed kindlaks määratud riskide ja nõrkuste vältimiseks või leevendamiseks.
89. Finantseerimisasutused peaksid kasutama planeerimisel ja otsustamisel vastupidist stressitestimist ning testima oma ärimudeleid ja -strateegiaid, et määrata ja analüüsida, mis võiks muuta nende ärimudelid kõlbmatuks, näiteks hinnates nii oma lähikuudel tulu saamise

suutlikkust kui ka pikemal perioodil tulu saamise strateegia kestlikkust lähtuvalt strateegilistest plaanidest ja finantsproгноosidest. Juhtorganilt ja kõrgemalt juhtkonnalt eeldatakse osalemist kogu protsessis.

90. Kui vastupidisel stressitestimisel tuleb välja, et finantseerimisasutuse ärimudeli ebaõnnestumise risk on vastuvõetamatult suur ja tema riskivalmidusega ühildumatu, peaks finantseerimisasutuse planeerima meetmeid selle riski ennetamiseks või leevendamiseks, võttes arvesse aega, mida tal oleks vaja neile sündmustele reageerimiseks ja meetmete rakendamiseks. Osana kõnealustest meetmetest peaks finantseerimisasutus kaaluma, kas ärimudelit oleks vaja muuta. Kõnealused vastupidisest stressitestimisest tuletatud meetmed, sealhulgas finantseerimisasutuse äriplaani võimalikud muudatused, tuleks dokumenteerida üksikasjalikult finantseerimisasutuse ICAAPI dokumentatsioonis.
91. Konkreetsete ärimudelitega finantseerimisasutused, näiteks investeerimisettevõtted, peaksid kasutama vastupidist stressitestimist selleks, et uurida oma nõrkusi äärmuslike sündmuste suhtes, eriti juhul, kui nende riske ei võta piisavalt hästi arvesse traditsioonilisemad makromajanduslikel šokkidel põhinevad (näiteks maksevõime ja likviidsuse) stressitestimise stsenaariumid.
92. Finantseerimisasutused, mis kasutavad krediidiriski, vastaspoole riski ja tururiski sisemudeleid, peaksid määruse (EL) nr 575/2013 artikli 177, artikli 290 lõike 8 ja artikli 368 lõike 1 punkti g kohasel vastupidisel stressitestimisel püüdma määratleda rasked, kuid usutavad stsenaariumid, mis võiksid põhjustada olulisi ebasoodsaid tulemusi ja seada potentsiaalselt kahtluse alla finantseerimisasutuse üldise elujõulisuse. Finantseerimisasutused peaksid nägema neid vastupidiseid stressiteste olulise täiendusena oma kapitalinõuete arvutamisel kasutatavatele sisemudelitele ning tavapärase riskijuhtimisvahendina sisemudelite võimalike puuduste avastamiseks. Rasketes stressistsenaariumides võib mudelirisk suureneja ja rikkuda mudeli prognoositavuse, kuigi seda ei pea tingimata tõlgendama märgina, et sisereitingute valemis sisendite modelleerimine oleks puudulik.
93. Finantseerimisasutused peaksid tegema kvalitatiivseid analüüse vastupidise stressitesti jaoks hästi määratletud narratiivi ning selle tagasimõju ja mittelineaarse mõju selge mõistmise kujundamisel, võttes arvesse riski dünaamikat ning omavahelisi mõjusid ja nende kombinatsioone riskitüüpide lõikes ja vahel. Hästi määratletud narratiivi väljatöötamisel peaks finantseerimisasutus kaaluma väliseid sündmuseid, näiteks majanduslikke sündmusi, sektori kriise, poliitilisi sündmusi, vaidluste lahendamise juhtumeid ja looduslikke sündmusi, samuti selliseid riskitegureid nagu operatsiooniriskid, kontsentratsioonid ja korrelatsioonid, maineriskid ja usalduse kadu, ning nende sündmuste ja tegurite kombinatsioone. Finantseerimisasutuse juhtorgani tõeline kaasamine narratiivi aruteludesse on väga tähtis, arvestades võimalikke spetsiifilisi nõrkusi ja mõju kogu finantseerimisasutusele.
94. Finantseerimisasutused peaksid tegema kvantitatiivseid ja põhjalikumaid analüüse, võttes arvesse enda suurust ning laadi, ulatust ja äritegevuste riskantsust, kui nad määratlevad konkreetseid kahju tasemeid või muud negatiivset mõju oma kapitalile, likviidsusele (näiteks

juurdepääs rahastamisele, eriti seoses rahastamiskulude kasvuga) või üldisele finantspositsioonile. Finantseerimisasutused peaksid töötama tagasisuunas kvantitatiivselt, et määrata riskitegurid ning vajalik muutuste amplituud, mis võiks sellise kahju või negatiivse mõju põhjustada (määratledes näiteks sobiva kahju taseme või mõne muu finantseerimisasutuse bilansis huvipakkuva näitaja, näiteks kapitalisuhtarvud või rahastamisallikad). Finantseerimisasutused peaksid tegema endale selgeks ja dokumenteerima üksikasjalikult riskitegurid (näiteks eristades täpseid teguri tulemusi, millel oli portfelli äärealadele suurim mõju), peamised äriiinid ning selge ja järjepideva nõrkuste narratiivi ja vastavad stsenaariumid (näiteks lähte-eelduste ja tulemuste tundlikkuse kohta nende suhtes aja jooksul), mis põhjustavad eelmääratletud tagajärgi ja sündmuste ahelaid ning võimalikku edasimõju (näiteks olulisimad tegurid võib siduda makromajanduslike näitajatega vastavalt portfelli puhul ette antud kahju/kapitali suhte sihtarvule), tuvastades varjatud nõrkused (näiteks varjatud korrelatsioonid ja kontsentratsioonid) ning kattuvad mõjud.

95. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vajaduse korral vastupidise stressitestimise lähtepunktina tundlikkusanalüüse, nihutades näiteks ühe või mitu asjakohast parameetrit mingi äärmuseni, et jõuda eelnevalt määratletud tulemusteni. Finantseerimisasutus peaks kaaluma mitmesuguseid vastupidiseid tundlikkusanalüüse krediidiriski (näiteks kui palju suurkliente peaks muutuma maksejõuetuks enne, kui kahjukatmiskapital kaotatakse), tururiski, likviidsusriski (näiteks jaesektori hoiuste stressiolukord ja asjaolud, mis tühjendaksid finantseerimisasutuse likviidsusreservid) ja operatsiooniriski puhul ning kombineeritud analüüsi, mis haarab kõiki riske samaaegselt. Sellegipoolest ei tohiks finantseerimisasutus kasutada peamiselt tundlikkusanalüüsi kui lihtsat vahendit vastupidise stressitesti jaoks asjakohase stsenaariumi määramisel. Asjakohase stsenaariumi määratlemiseni tuleks jõuda kvalitatiivse analüüsi teel, kombineerides erinevate ärivaldkondade eksperdihinnanguid, sest mõtlemine võib olla tõhusaim viis ärimudeli ebaõnnestumise vältimiseks. Arendada tuleks kõigi oluliste riskiparameetrite ühist stressiolukorda seadmist, kasutades statistilisi aspekte (näiteks riskitegurite volatiilsus, mis on kooskõlas ajalooliste tähelepanekutega, ning hüpoteetilised, kuid usutavad eeldused). Iga eelmääratletud tulemuse jaoks vajalike parameetri nihete usutavus annab esmase ettekujutuse finantseerimisasutuse võimalikest nõrkustest. Usutavuse hindamiseks tuleks rakendada muu hulgas ajaloolisi (mitme muutujaga) tõenäosuse jaotusi, mida kohandatakse eksperdihinnangute alusel, kui seda vajalikuks peetakse. Asjakohaste stsenaariumide määratlemisel tuleks juhinduda kvalitatiivsetest analüüsides ja hinnangutest, kombineerides erinevate ärivaldkondade eksperdihinnanguid.
96. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vastupidist stressitestimist, et saada teadmisi stsenaariumidest, mis hõlmavad maksevõime ja likviidsuse stresside kombinatsioone olukordades, kus traditsiooniline modelleerimine ei pruugi tegelike olukordade keerukaid aspekte haarata. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vastupidist stressitestimist, et testida oma kapitaliplaane ja likviidsusplaane. Vajaduse korral peaksid finantseerimisasutused tuvastama ja analüüsima olukordi, mis võiksid likviidsusstressi olukorda halvendada ning muuta selle maksevõime stressi olukorraks või vastupidi ning põhjustada lõpuks ettevõtte maksejõuetuse. Finantseerimisasutused peaksid kapitalile või likviidsusele avalduvate riskide

puhul püüdma kohaldada vastupidist stressitestimist integreeritud moel, et asjaomaseid riske paremini mõista ja neid äärmuslikes olukordades paremini juhtida.

Finantsseisundi taastamise meetmed ja finantsseisundi taastamise kavandamine

97. Finantseerimisasutused peaksid töötama välja suurte makromajanduslike või makrofinantsprobleemide stsenaariumid, mis erinevad raskusastme poolest (hõlmates süsteemseid sündmusi, ühe juriidilise isiku puhul spetsiifilist stressiolukorda ja kontserni stressiolukorda), et kasutada neid pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 5 lõike 6 ja suunise EBA/GL/2014/06 kohastes finantsseisundi taastamise kavades, ning kasutama spetsiifilist vastupidist stressitestimist, et töötada välja nn maksejõuetuse lähedased stsenaariumid (maksejõuetusele lähedal, kuid mitte sellest halvemas seisus finantseerimisasutus), ning rakendama seda enda finantsseisundi taastamise meetmete ning finantsseisundi taastamise kavandamise tõhususe ning tulemuslikkuse saavutamise ja testimise sisendteabena, samuti analüüsima vastavate eeldustega seotud tundlikkust. Sellised maksejõuetuse lähedased stsenaariumid peaksid määratlema ja kirjeldama punkti, mis tooks kaasa finantseerimisasutuse või kontserni ärimudeli muutumise kõlbmatuks, kui ei rakendata edukalt finantsseisundi taastamise meetmeid. Stsenaariumid peaksid võimaldama prognoosida tulemusi ja kõigi kättesaadavate finantsseisundi taastamise valikute sobivust. Finantsseisundi taastamise stsenaariumide kirjelduses kasutatav terminoloogia peaks aitama teha kindlaks, milliseid finantsseisundi taastamise võimalusi konkreetsete stressistsenaariumide raames testiti. Kirjeldus peaks olema nii kvantitatiivsete eelduste komplekti kui ka kvalitatiivse narratiivi abil piisavalt üksikasjalik, et määrata kindlaks, kas stsenaarium on finantseerimisasutuse puhul asjakohane ja mis raskusastmega see on. Sündmuseid tuleks kirjeldada loogilises järjestuses ning peamiste tegurite (näiteks netotulu, riskiga kaalutud varad, kapital) aluseks olevad eeldused peavad olema väga selgelt välja toodud. Samuti peaksid stsenaariumid võtma sama stressistsenaariumi raames arvesse erinevate finantsseisundi taastamise kava võimaluste kasutamisest tuleneda võivate vastastikuste mõjude prognoosi. Stsenaariumid peaksid võimaldama ka mõista sündmuste kulgu, esitades sobiva ajakava, mis näitab selgelt, millisel ajahetkel teatud meetmed välja töötatakse (mis mõjutab nende usaldusväarsust ja teostatavust). Selle eesmärk on testida finantseerimisasutuse finantsseisundi taastamise võimaluste tõhusust rahalise usaldusväarsuse ja elujõu taastamisel, kui finantseerimisasutus sellisesse raskesse stressiolukorda satub.
98. Kuna neil kahel vastupidiste stressitestide komplektil on erinevad eesmärgid, ei tohiks ICAAPi ja ILAAPi jaoks ning finantsseisundi taastamise kavandamiseks tehtavad stressitestid olla omavahel seotud, vaid neid peaks omavahel võrdlema.
99. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vastupidist stressitestimist finantsseisundi taastamise kavade koostamisel kasutatavate maksejõuetuse lähedaste stsenaariumide väljatöötamise, hindamise ja kalibreerimise abivahendina.
100. Finantseerimisasutused peaksid kasutama vastupidist stressitestimist selliste riskitegurite tuvastamiseks ning selliste stsenaariumide paremaks mõistmiseks ja kirjeldamiseks, mis tooksid kaasa maksejõuetuse lähedase olukorra, hinnates tõhusaid finantsseisundi taastamise meetmeid, mida saab usaldusväärsetl rakendada, kas ennetavalt või riskitegurite või stsenaariumide kujunedes.

101. Vastupidine stressitestimine peaks aitama kaasa finantsseisundi taastamise kava stsenaariumidele, kasutades dünaamilist ja kvantitatiivset stsenaariumi narratiivi, mis peaks hõlmama järgmist:
- a) finantsseisundi taastamise käivitajad (s.o millisel hetkel võtaks finantseerimisasutus hüpoteetilises stsenaariumis finantsseisundi taastamise meetmed);
 - b) vajalikud finantsseisundi taastamise meetmed ning nende eeldatav tõhusus, sealhulgas selle tõhususe hindamise meetod (s.o näitajad, mida tuleks jälgida, et järeldada, et täiendavaid meetmeid ei ole vaja);
 - c) kõnealuste finantsseisundi taastamise meetmete sobiv ajastus ja nende jaoks vajalik protsess; ning
 - d) täiendava stressi puhul punktid b ja c potentsiaalsete finantsseisundi taastamise lisameetmete kohta jääkriskide maandamiseks.

4.7 Individuaalsed riskivaldkonnad

102. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et üksikriski stressitestimine on nende äritegevuse ja riskide laadi, suuruse ja keerukuse suhtes proportsionaalne.
103. Samuti peaksid finantseerimisasutused võtma üksiktasandil arvesse järelmõju osa stressitestimise üksikriskides.

4.7.1 Krediidirisk ja vastaspoole risk

104. Finantseerimisasutused peaksid analüüsima vähemalt järgmist:
- a) laenuvõtja võime oma kohustusi tagasi maksta, näiteks makseviivituse tõenäosus;
 - b) tagasimaksmise määr laenuvõtja maksejõuetuse korral, sealhulgas tagatisvarade väärtuse või garantii andja krediidivõime vähenemine, näiteks makseviivitusest tingitud kahjumäär (LGD); ning
 - c) krediidipositsiooni suurus ja muutumine, sealhulgas laenuvõtja kasutamata krediidilimiitide mõju, näiteks makseviivituses olev riskipositsioon (EAD).
105. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et nende kogu finantseerimisasutust hõlmavad krediidiriski stressitestid kajastavad kõiki nende positsioone nii panga- kui ka kauplemisportfellis, sealhulgas riskimaanduspositsioone ja kesksete arveldusvastaspoolte positsioone.
106. Finantseerimisasutused peaksid püüdma määrata kindlaks konkreetsed riskitegurid ja kirjeldama esialgu, kuidas need tegurid võivad mõjutada nende krediidiriski kogukahjusid ja kapitalinõudeid. Finantseerimisasutused peaksid püüdma seda määratleda riskiklasside kaupa (näiteks hüpoteekide puhul asjakohased tegurid võivad erineda ettevõtete varaklasside puhul asjakohastest teguritest).

107. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et krediidiriski hinnatakse erinevatel šokistsenaariumide tasemetel alates lihtsast tundlikkusanalüüsist kuni kogu finantseerimisasutust hõlmavate stressitestideni või kontserni stressitestideni, eelkõige järgmistes stsenaariumides:
- a) kogu turgu hõlmavad šokistsenaariumid (näiteks majanduse järsk langus, mis mõjutab kõigi võlausaldajate portfelli kvaliteeti);
 - b) mõne vastaspoole puhul spetsiifilised ja idiosünkraatilised šokistsenaariumid (näiteks suurima pangast võlausaldaja pankrot);
 - c) konkreetsete sektorite ja regioonide šokistsenaariumid; ning
 - d) kombinatsioon eespool nimetatutest.
108. Finantseerimisasutused peaksid kohaldama riskitegurite suhtes tundlikkusanalüüse, mis peaksid omakorda tekitama kvantitatiivset taustteavet stsenaariumide kavandamiseks.
109. Finantseerimisasutused peaksid kasutama stressistsenaariumide kohaldamisel erinevaid ajalisi perspektiive. Ajalised perspektiivid võiksid ulatuda üleisest (ühekordsed mõjud) kuni pikaajalisteni (näiteks n-ö hiiliv majanduslangus).
110. Finantstagatisvarade väärtuste stressitestimisel peaksid finantseerimisasutused määratlema tingimused, mis mõjutaksid ebasoodsalt nende tagatisvara positsioonide realiseeritavat väärtust, sealhulgas tagatisvara emitentide krediitkvaliteedi halvenemine või turu vähene likviidsus.
111. Stsenaariumide kavandamisel peaksid finantseerimisasutused kaaluma stressisündmuste mõju teistele riskitüüpidele, näiteks likviidsusriskile ja tururiskile, ning võimalikku ülekanduvat mõju finantseerimisasutuste vahel.
112. Finantseerimisasutused peaksid väljendama stsenaariumi mõju arvuliselt krediitkahjude (s.o eraldised), avatud riskipositsioonide, tulu ja omavahendite nõuete osas. Lisaks peaksid finantseerimisasutused olema võimelised kvantifitseerima selliseid mõjusid vastavate segmentide/portfelli kaupade kaupa.
113. Võimaluse korral peaksid finantseerimisasutused kaaluma järgmiseid asjakohaseid parameetreid: makseviivituse tõenäosus, makseviivitusest tingitud kahjumäär, makseviivituses olev riskipositsioon, eeldatav kahju ja riskipositsiooni suurus ning mõju krediitkahjudele ja omavahendite nõuetele.
114. Stressitestides tulevaste kahjude hindamiseks peaksid finantseerimisasutused tuginema vajaduse korral krediidiriski parameetritele, mis erinevad kapitalinõuete arvutamisel kasutatutest ning mis on tavaliselt maksejõuetuse tõenäosuse puhul tsükliühised või hübriidparameetrid (tsükliühised ja ajahetke parameetrite kombinatsioon) ning makseviivitusest tingitud kahjumäära puhul majanduslanguse tingimused. Eelkõige peaksid finantseerimisasutused kasutama asjakohasel juhul ajahetke parameetritel põhinevaid

hinnanguid kooskõlas krediidikahjude prognoosimiseks kasutatava stsenaariumi raskusastmega.

115. Makseviivituses oleva riskipositsiooni arvutamisel peaks finantseerimisasutus kaaluma ka tehingute ümberhindlustegurit (CCF) ning eriti mõju, mis tuleneb finantseerimisasutuse võimest tühistada ühepoolset kasutamata krediidilimiite, eriti stressitingimustes.
116. Finantseerimisasutused peaksid kohaldama sobivas ulatuses krediidiriski sisemudeli meetodeid, mis testivad ajaloolisi seoseid ja andmeid, ning krediidikvaliteedi liikumise simulatsioone riskipositsioonide kategooriate vahel, et saada kahjude hinnang.
117. Hinnates oma riski finantsvõimendusega vastaspoolte või varipanganduse üksuste suhtes, peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse riskikontsentratsioone ning ei tohiks eeldada tagatisvarade või pideva ümberhindamise kokkulepete olemasolu, mis ei pruugi tõsiste turušokkide korral kättesaadavad olla. Finantseerimisasutused peaksid püüdma selliseid korreleeruvaid äärmuslikke riske piisavalt hästi arvesse võtma.

4.7.2 Väärtpaberistamine

118. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse väärtpaberistamise riske, mis tulenevad struktureeritud krediitodetest, mis luuakse tavaliselt teatud varakogumist tuleneva rahavoo ümberpakkimise teel mitmesugustesse seeriatesse või varadega tagatud väärtpaberitesse, võttes arvesse erinevaid positsioone, mis võib finantseerimisasutusel väärtpaberistamise protsessis olla, tegutsedes kas algataja, sponsori või investorina.
119. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et väärtpaberistatud varade stressitestimisel käsitletakse alusvarade kogumi krediidiriski, sealhulgas maksejõuetuse riski, potentsiaalselt mittelineaarseid ja dünaamilisi korrelatsioone ning tagatisvarade väärtuse muutumist. Finantseerimisasutuse peaksid võtma arvesse kogu asjakohast teavet seoses iga väärtpaberistamise konkreetse struktuuriga, näiteks seeria nõudeõiguse järk, seeria paksus, krediidikvaliteedi parandused ja granulaarsus, väljendatuna tegeliku riskipositsioonide arvuna.
120. Hoolikalt tuleks arvesse võtta kõigi struktureeritud toote tasandite tundlikkust süsteemsete turumõjude suhtes, mis mõjutab näiteks likviidsuse kulumist või varade korrelatsioonide kasvu. Lisaks peaks hindama maineriskide mõju, mis tekitavad näiteks rahastamisprobleeme.
121. Stressitestid peaksid käsitlema kõiki asjakohaseid lepinguid, neis sisalduvate käivitavate sündmuste võimalikku mõju (näiteks ennetähtaegse amortisatsiooni sätteid), väärtpaberistamise struktuuri finantsvõimendust ning struktuurist tulenevaid likviidsuse/rahastamise riske (s.o rahavoogude mittevastavusi ja ennetähtaegse tagasimakse tingimusi, muu hulgas seoses intressimäära muutustega).
122. Stsenaariumid peaksid arvestama ka ühe või mitme väärtpaberistamise struktuuri kuuluva lepingulise vastaspoole maksejõuetusega, eriti nende puhul, kes toimivad teatud väärtpaberistamise seeriatega garantii andjatena.

123. Kui finantseerimisasutus tugineb väärtpaperistatud toodete riski hindamisel välisreitingutele, tuleks välisreitingud kriitiliselt üle vaadata ning hinnata stsenaariume, mis panevad stressiolukorda reitingud, sealhulgas reitinguklasside konkreetseid väärtuse languse määrad, näiteks pannes stressiolukorda (ajaloolised) reitingute muutumise maatriksid.
124. Stressitestimise meetodi kavandamisel peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse järgmist:
- a) struktureeritud krediitoodete stressitestide mõjud materialiseeruvad varakogumi tasandil makseviivituste (või vastavalt olukorrale makseviivituste tõenäosuse või makseviivitustest tingitud kahju) kasvuna ja seetõttu tuleks eeldada šokkide ajal suuremaid eeldatava kahju või väärtuse languse määrasid ning regulatiivseid kapitalinõudeid (ja allahindluste tõenäosuse suurenemist); ning
 - b) täiendavad mõjud võivad tuleneda netorahavoo vähenemisest, kauplemiskahjude ja väärtuse muutuste suurenemisest või regulatiivsete näitajate, näiteks stabiilse netorahastamise kordaja halvenemisest.

4.7.3 Tururisk

125. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse tururiski, eriti riske, mida tekitavad turuhindade liikumistest tulenevate positsioonide väärtuse ebasoodsate muutuste põhjustatud kahjud kaupade, krediidi, omakapitali, välisvaluuta ja intressimäära riskitegurite seas. Finantseerimisasutused peaksid kauplemisportfelli positsioonide intressiriske võtma arvesse tururiski ühe komponendina.
126. Finantseerimisasutused peaksid kauplemisportfelli ning muu koondkasumi kaudu väljendatud õiglase väärtuse puhul (s.o raamatupidamisterminid finantsvarade klassifitseerimiseks) tegema oma finantsinstrumentide positsioonide kohta stressiteste, hõlmates väärtpaperistamise instrumente/positsioone ja nendega hõlmatud võlakirju. Neid stressiteste tuleks teha kogu finantseerimisasutust hõlmava stressitestimise osana ning tururiski juhtimise ja arvutamise otstarbel.
127. Finantseerimisasutused peaksid kohaldama raskeid, kuid usutavaid stsenaariume kõigi eelmises punktis osutatud positsioonide suhtes, näiteks turuhindade erandlike muutuste, turu likviidsuspuudujääkide ja suurte turuosaliste maksejõuetuse suhtes. Erinevate turgude vahelisi sõltuvusi ja korrelatsioone ning sellest tulenevalt ka ebasoodsaid korrelatsioonide muutusi tuleks samuti vajaduse korral kaaluda ja arvestustesse lisada. Mõju raamatupidamisega seotud krediitiväärtuse korrigeerimisele ning finantseerimisasutuse portfelliga seotud reservidele (näiteks likviidsuse või modelleerimise määramatuse jaoks hoitavatele reservidele) tuleks arvestada stressitestidel võrdselt. Tururiski reservi stressitestimine peaks olema põhjendatud.

128. Kõnealuste stressitestide kalibreerimisel peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse ka vähemalt oma portfelli ja seotud finantsinstrumentide laadi ja omadusi (näiteks lihtsad või eksootilised tooted, likviidsus, tähtajad), oma kauplemisstrateegiaid ning rasketes turutingimustes riskimaanduse ostmise või riskide juhtimise võimalikkust ja sellele kuluvat raha ja aega.
129. Kuna instrumendid ja kauplemisstrateegiad muutuvad aja jooksul, peaksid finantseerimisasutused tagama, et nende stressitestid nende muutuste hõlmamiseks edasi arenevad.
130. Finantseerimisasutused peaksid töötama välja sobiva meetodi vajaduse korral ajaloolistes andmetes äärmuslike riskide alahindamise arvesse võtmiseks (suhteliselt suure tõenäosusega äärmused), kohaldades näiteks raskeid hüpoteetilisi stsenaariume, ning kui riski hinnatakse protsentuaalsete usaldatavusnivoode suhtes, peaksid nad kaaluma äärmuslikke sündmuseid neid usaldatavustasemetest väljaspool.
131. Eelkõige peaksid finantseerimisasutused tegema järgmist:
- a) hindama oluliste turutõrgete tagajärgi ja määrama kindlaks usutavad olukorrad, mis võivad tuua kaasa erakordselt suuri kahjumeid, mis peaksid vajaduse korral sisaldama ka väikese tõenäosusega sündmuse kõigi riskitüüpide, eriti tururiskide erinevate komponentide puhul; portfelli tasandi stressitestide puhul võiks uurida ebasoodsate muutuste mõju korrelatsioonidele; juhtimistegevuste leevendavaid mõjusid võib arvesse võtta, kui need põhinevad usutavatel eeldustel turu likviidsuse kohta; ning
 - b) kehtestama meetmete nimekirja, mis sisaldab piirmäärasid ja teisi võimalikke meetmeid, mida võiks riskide vähendamiseks ja omavahendite säilitamiseks võtta; eelkõige tuleks vajaduse korral stressitestimise arvutuste tulemuste taustal võtta arvesse finantseerimisasutuse seotud vahetuskursi, intressimäära, omakapitali hinna ja kaupade hinna riskide piirmäärasid.

4.7.4 Operatsioonirisk

132. Finantseerimisasutused peaksid olema teadlikud sellest, et olulised operatsiooniriskiga seotud riskiparameetrid võivad tuleneda ebapiisavatest või ebaõnnestunud siseprotsessidest, inimestest ja süsteemidest, sealhulgas juriidilistest riskidest, või välistest sündmustest ning võivad mõjutada kõiki finantseerimisasutuse tooteid ja tegevusi.
133. Asjakohaste riskiparameetrite stressiolukorda seadmiseks peaksid finantseerimisasutused kasutama peamise näitajana operatsioonikahjude mõju kasumiaruandele. Kõik operatsiooniriski sündmusest tulenevad olemuslikud mõjud tuleks võtta arvesse operatsiooniriski kahjudena (näiteks alternatiivkuludest tulenevad olemuslikud mõjud või sellised sisemised kulud nagu ületunnitöö, preemiad jms, kui need on seotud operatsiooniriski sündmusega). Lisaks, ja ainult stressitestimise eesmärgil, tuleks võtta arvesse kõiki operatsiooniriski sündmustest (sealhulgas makromajanduslikule keskkonnale avalduvast järelmõjust) tulenevaid tulevaste tulude vähenemisi. Vähemalt täiustatud mõõtmismudelil

põhinevat meetodit kasutavad finantseerimisasutused peaksid võtma neid kahjumeid nende asutusesisesesse kahjude andmebaasi jõudmisel arvesse ka täiendavate kapitalinõuete arvutamise juures. Ajalooliste andmete, asutusevälise andmete või stsenaariumide kasutamisel nii kasumiaruande kui ka riskiga kaalutud varade prognoosi sisendina peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse ja vältima sisendi poolel võimalikku topeltarvestamise mõju.

134. Kuna operatsioonikahjud võivad põhjustada järelmõjusid (näiteks mainerisk), peaks operatsiooniriski stressitestimise programm olema selliste mõjude arvesse võtmiseks põhjalikult integreeritud kogu finantseerimisasutust hõlmavasse stressitesti ning sisaldama omavahelisi seoseid likviidsuse ja omavahendite nõuetega. Finantseerimisasutused peaksid analüüsima vähemalt järgmist:

- a) finantseerimisasutuse tegevusega seotud riskipositsioon ning tema sellega seotud riskikultuur ja varasemate operatsioonikahjude ajalugu, keskendudes mõne viimase aasta kahjude ja brutotulu tasemele ja muutumisele;
- b) finantseerimisasutuse tegutsemise ärikeskkond, sealhulgas geograafilised asukohad, ning makromajanduslikud tingimused;
- c) viimase mõne aasta areng töötajate arvu, bilansimahu ja keerukuse osas, sealhulgas korporatiivsetest sündmustest (nt ühinemistest ja ülevõtmistest) tulenevad struktuursed muutused;
- d) infotehnoloogiataristu oluliste elementide muutused;
- e) motiveerimise määr ja suund hüvituskeemides;
- f) protsesside ja menetluste, toodete ja infotehnoloogiasüsteemide keerukus;
- g) allhankimise ulatus seoses kõigi allhankelepingute ja välise turutaristutega seotud kontsentratsiooniriskiga; ning
- h) modelleerimisriski nõrkus, eriti finantsinstrumentidega kauplemise, riskide mõõtmise ja juhtimise ning kapitalipaigutusega seotud valdkondades.

135. Samuti tuleks uurida ja stsenaariumi kavandamise sisendina kasutada idiosünkraatilisi riskitegureid. Täiustatud mõõtmismudelil põhinevat meetodit kasutavad finantseerimisasutused peaksid soovituslikult panema stressiolukorda oma ärikeskkonna ja sisemised kontrollitegurid.

136. Finantseerimisasutused peaksid oma operatsiooniriski positsiooni määramisel kaaluma idiosünkraatiliste riskitegurite vastasmõju ja üksikuid riskipositsioone.

137. Finantseerimisasutused peaksid analüüsima hoolikalt võimalikku vastasmõju operatsiooniriski kahjude ning krediidi- ja tururiskide vahel.

138. Stressitesti sündmuste analüüs peaks sisaldama eksperdi hinnangut, et hõlmata vähemalt väikese sageduse ja suure raskusastmega sündmusi.

139. Finantseerimisasutused peaksid kavandama raskeid, kuid usutavaid stressisündmusi. Eeldused võivad erineda krediidi- ja tururiski stressistsenaariumides kasutatavatest eeldustest. Kui finantseerimisasutus laiendab oma äritegevust kohalikel või rahvusvahelistel turgudel ühinemiste ja ülevõtmiste, uute toodete või äriini väljatöötamise teel, peaksid rasked, kuid usutavad stsenaariumid põhinema eksperdihinnangul, et kompenseerida võimalikku ajalooliste andmete puudumist.
140. Finantseerimisasutused peaksid rajama oma stressitestimise programmi lähtuvalt asutusesisestest ja -välistest andmetest, analüüsides hoolikalt järgmist:
- korrektsioonitegurite kasutamine (näiteks olukorras, kus väliseid andmeid on korrigeeritud allapoole, võib kasutada väiksemat korrektsiooni) ja võimalik vajadus täiendava mõju järele, mis tulenevad korrigeerimistegurite muutumisest stressiolukorras; ning
 - andmete asjakohasuse määramise kriteeriumid (näiteks ebaoluliseks peetud suure kahjumi andmeid võib kasutada stressitestis lisaks kapitalinõuete määrase nõuetele).

4.7.5 Käitumisega seotud risk ja sellega seotud vaidluste lahendamise kulud

141. Finantseerimisasutused peaksid arvestama, et operatsiooniriski raames tekib osana juriidilisest riskist käitumisega seotud risk, mis tuleneb jooksvast või tulevases kahju saamise riskist finantsteenuste ebasobiva pakkumise ja sellega seotud vaidluste lahendamise kulude tõttu, mis hõlmab tahtlikku või hooletusest tingitud väärkäitumist.
142. Finantseerimisasutused peaksid hindama oma stressitestimise käigus järgmiste käitumisega seotud riski- ja seonduvate vaidluste lahendamise kulude riskipositsioonide asjakohasust ja olulisust:
- ebasobivate toodete müük jae- ja hulgemüügiturgudel;
 - toodete sunnitud ristmüük jaeklientidele, näiteks pangakontode paketid või lisandtooted, mida kliendid ei vaja;
 - ärihuvide konfliktid;
 - intressibaasmääradega, valuutavahetuskurssidega või muude finantsinstrumentidega või indeksitega manipuleerimine finantseerimisasutuse kasumi suurendamiseks;
 - eluaja jooksul finantsinstrumentide vahetamise ja/või finantsteenuste osutajate vahetamise ebaõiglased piirangud;
 - puudulikult kavandatud jaotuskanalid, mis võivad tekitada huvide konflikte petlike stiimulitega;
 - ebaõiglane toodete automaatne uuendamine või ebaõiglased väljumistrahvid ning
 - kliendikaebuste ebaõiglane käsitlemine.

143. Käitumisega seotud riski mõõtes peaksid finantseerimisasutused kaaluma a) määramatust seoses käitumisega seotud sündmustest tulenevate eraldiste või eeldatavate kahjudega ning b) äärmuslike riskidega seotud äärmuslikke kahjusid (ootamatud kahjud). Finantseerimisasutused peaksid hindama oma kapitalivajadusi selliste sündmuste ja stsenaariumide korral ning võtma arvesse ka käitumisega seotud kahju mõju mainele. Põhimõtteliselt peaksid teada olevatest käitumisega seotud probleemidest tulenevad eeldatavad kahjud olema kaetud eraldistega ja sisalduma kasumi ja kahjumi arvestuses, samas kui ootamatuid kahjusid kvantifitseeritakse ja hõlmatakse finantseerimisasutuse kapitalinõuetega. Võimalik summade ülejääk pärast stressiolukorra käitumisega seotud kahjude prognoosimist tuleks lisada finantseerimisasutuse hinnangule võimalike kapitalivajaduste kohta.
144. Selleks, et tuvastada risk, et eraldised on ebapiisavad või ajaliselt ühildumatud, peaksid finantseerimisasutused hindama raamatupidamisega seotud eraldisi ületavaid käitumisega seotud riskist tulenevaid eeldatavaid kahjusid ja võtma neid oma prognoosides arvesse. Vajaduse korral peaksid finantseerimisasutused hindama, kas tulevased kasumid on kõnealuste stsenaariumides sisalduvate täiendavate kahjude või kulude katmiseks piisavad, ning lisama selle teabe oma kapitaliplaanidesse.
145. Finantseerimisasutused peaksid koguma ja analüüsima kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeid oma äritegevuse ulatuse kohta asjakohastes nõrkustega valdkondades. Samuti peaksid finantseerimisasutused esitama teavet käitumisega seotud kulude hinnangute aluseks olevate oluliste eelduste tõendamiseks.
146. Harvadel juhtudel, kui finantseerimisasutus ei saa määramatuse ulatuse tõttu esitada individuaalse olulise käitumisega seotud riski hinnangut, peaks ta seda selgitama ning esitama sellist hinnangut toetavaid tõendeid ja eelduseid.
147. Stressitestimist tuleks vajaduse korral kasutada ka äärmuslike riskidega seotud äärmuslike kahjude (ootamatud kahjud) ning selle hindamiseks, kas 2. sambas (Pillar 2) tuleks hoida täiendavat kapitali.
148. Finantseerimisasutused peaksid kujundama seisukoha käitumisega seotud sündmustest tuleneda võivate ootamatute kahjude kohta, kombineerides järgmisi elemente:
- hinnang;
 - ajalooline kogemus kahjudega (näiteks finantseerimisasutuse suurim käitumisega seotud kahju viimase viie aasta jooksul);
 - käitumisega seotud riskist tuleneva eeldatava aastase kahju suurus;
 - käitumisega seotud stsenaariumid, milles võetakse arvesse potentsiaalseid riskipositsioone lühiajalisemas perspektiivis (viis aastat); ning
 - sarnaste ettevõtete või sarnastes olukordades olevate ettevõtete saadud kahjud (näiteks vaidluste lahendamise kulude puhul).

4.7.6 Likviidsusrisk

149. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse, et kui nad ei suuda täita jooksvaid ja tulevasi rahavooge, tekivad sellest likviidsuse ja rahastamise riskid.
150. Finantseerimisasutused peaksid arvestama, et likviidsus- ja rahastamisrisk hõlmavad:
- lühiajalisi kuni keskmise pikkusega likviidsusriske ning
 - rahastamisriske.
151. Finantseerimisasutused peaksid analüüsima ja mõõtma end riskitegurite suhtes, mis on seotud nii varade kui kohustustega seotud elementidega ning bilansiväliste kohustustega, nagu määratletud EBA suunistes järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi kohta (SREP).
152. Finantseerimisasutuste riskitegurite analüüs peaks muu hulgas võtma arvesse järgmist:
- makromajanduslike tingimuste mõju, näiteks intressimäära šokkide mõju tingimuslikele rahavoogudele;
 - varade ja kohustuste, sealhulgas bilansiväliste elementide valuuta, et peegeldada konverteeritavuse riski ja võimalikke tõrkeid juurdepääsul välisvaluuta turgudele;
 - likviidsusvajaduste ja kättesaadavate vahendite asukoht, kontsernisisesed likviidsusülekanded ning jurisdiktsioonide või kontserni ettevõtete vahel vahendite ülekandmisele kehtivate piirangute risk;
 - meetmed, mida finantseerimisasutus võib võtta, et säilitada oma mainet või frantsiisi (näiteks tagasiostuõigusega kohustuste ennetähtaegne tagasimaksmine);
 - konkreetsete tegevustega seotud riskide sissetoomine, näiteks peamaakleri teenuse puhul, kui väärtpaberite laenuandmise ja laenuvõtmise poolte vahel on vaja teatud ulatuses sümmeetriat, s.o kliendi pikki positsioone rahastatakse kliendi lühiajalistest müükidest saadavast tulust. Sellist sümmeetriat mõjutab vastaspoolte käitumine ning seetõttu on see maineriski suhtes tundlik. Sellise riski puhul võib see käivitada tehingute realiseerimise, mis võib tekitada ootamatult olukorra, milles finantseerimisasutus on bilansis väärtpabereid ja vajadus neid rahastada;
 - välistest, sisemistest või lepingulistest sündmustest tulenevad nõrkused rahastamise tähtaegade struktuuris;
 - realistlikud äravoolu määrad normaaltingimustes, mis kiirenevad stressiolukordade ajal;
 - rahastamise kontsentreeritus ning
 - tuleviku bilansimahu kasvu hinnangud.
153. Finantseerimisasutused peaksid kohaldama nende riskitegurite suhtes tundlikkusanalüüse, mis peaksid omakorda tekitama kvantitatiivset taustteavet stsenaariumide kujundamise tarbeks.

154. Finantseerimisasutused peaksid kohaldama järgmist kolme stressistsenaariumide tüüpi: idiosünkraatiline stsenaarium, kogu turgu hõlmav stsenaarium ning nende kahe kombinatsioon. Idiosünkraatiline stressistsenaarium peaks eeldama finantseerimisasutuse puhul spetsiifilisi sündmusi (näiteks reitingu alandamine, suurima rahastava vastaspoole maksejõuetus, turujuurdepääsu kaotus, valuuta konverteeritavuse kaotus, suurimaid sissetulevaid rahavoogusid andva vastaspoole maksejõuetus), kogu turgu hõlmav stressistsenaarium aga peaks eeldama mitmele finantseerimisasutustele või kogu finantssektorile avalduvat mõju (näiteks rahastamisturu tingimuste või makromajandusliku keskkonna halvenemine või finantseerimisasutuse tegutsemiskohtade riigi reitingute alandamine).
155. Finantseerimisasutused peaksid kavandama oma stressitestimisele erinevad ajalisi perspektiive: need peaksid ulatuma n-ö üleöö perspektiivist kuni vähemalt 12 kuuni; samuti peaksid olema omaette stressitestid seoses likviidsusriskidega ühe päeva piires. Ajaline perspektiiv peaks näitama näiteks üht lühikest ägeda stressi etappi (kuni 30 päeva, et katta sellised perioodid ilma ärimudeli muutmise vajaduseta), millele järgneb pikem vähem ägeda, kuid kauem kestva stressi olukord (3 kuni 12 kuud).
156. Finantseerimisasutused peaksid kombineerima lühikese kuni keskmise pikkusega perioodi likviidsusstressi rahastamisriskiga, arvestades vähemalt 12-kuulist ajalist perspektiivi.
157. Finantseerimisasutused peaksid koostama ebasoodsate käitumuslike eelduste komplekti klientide, sealhulgas hoiustajate, muude vahendite pakkujate ning iga erineva stsenaariumi ja ajalise perspektiivi vastaspoolte kohta.
158. Stsenaariumide koostamisel peaksid finantseerimisasutused kaaluma teiste riskitüüpide stressisündmuste, näiteks krediidiriski kahjude ja maineriski sündmuste mõju enda likviidsuspositsioonile ning teiste finantseerimisasutuste poolt (näiteks ülekanduvad mõjud) või nende enda likviidsuspuhvrist tehtava kiirmüügi võimalikku mõju teiste enda hoitavate varade turuväärtusele.
159. Peamine mõju suuruse arvutamiseks kasutatav meetod peaks olema netorahavoo profiil. Finantseerimisasutus määratleb iga stsenaariumi ja iga stressitaseme kohta raha sissevoo ja väljavoo, mida prognoositakse iga tuleviku ajaperioodi kohta, ning neist tulenevad netorahavood. Finantseerimisasutused peaksid kaaluma hinnatava ajaperioodi madalaimat kumulatiivset netorahavoogude punkti igas antud stsenaariumis.
160. Finantseerimisasutused peaksid laiendama analüüsi vajadusel teistele näitajatele, näiteks:
- a) likviidsuskordajad ja muud raamistikus kasutatavad näitajad, mis peaksid muu hulgas hõlmama järelevalvealaseid likviidsuskordajaid ja -näitajaid, eriti likviidsuskattekindajad ja stabiilse netorahastamise kordajat;

- b) nende kasutatav likviidsuspuhver, mis ületab eespool nimetatud kordajaid, ning muud tasakaalustavad meetmed, s.o tasakaalustamissuutlikkus igas stressistsenaariumis; selle näitaja stressitestimist peaks täiendama koormatud varade proportsioonile ja laadile avalduva mõju hinnang;
 - c) finantseerimisasutuse vastupidamise perspektiiv, mis tuletatakse tema tasakaalustamissuutlikkusest, s.o finantseerimisasutuse suutlikkusest hoida lühiajalise, keskmise pikkusega ja pika ajalise perspektiivi lõikes likviidsuse ülejääki või omada sellele juurdepääsu, et reageerida EBA järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise protsessi ühiste menetluste ja meetodite suunistes määratletud stressistsenaariumidele ning rahavoo stressiolukordadele, mida arvestatakse ühiselt enne ja pärast tasakaalustamismeetmete mõju;
 - d) maksevõime ja kasumlikkus.
161. Erinevate stressistsenaariumide kohaldamisel peaksid finantseerimisasutused hindama ja rõhutama keskpankade tasakaalustavat mõju (rahapoliitika) ning kasutama konservatiivset lähenemisviisi.
162. Likviidsuse stressitesti näitajad peaksid hõlmama vajaduse korral ja eelkõige vähemalt kõigi oluliste valuutade puhul kontsentreeritust valuuta kohta, et võimaldada analüüsi stsenaariumide valuutaspetsiifiliste eelduste kohta (näiteks valuutakursside volatiilsuse või muude valuutade mittevastavuste kohta).
163. Finantseerimisasutused peaksid integreerima likviidsuse stressitesti vajaduse korral oma kogu finantseerimisasutust hõlmavatesse stressitestidesse ning võtma arvesse likviidsuse stressitestidega kaetud ajaperioodide ning kogu finantseerimisasutust hõlmavate stressitestidega kaetud ajaperioodide erinevusi. Miinimumnõudena peaksid finantseerimisasutused hindama kasvavate rahastamiskulude mõju kasumile ja kahjumile. Finantseerimisasutused peaksid arvestama, et rahastamiskulude sidumine maksevõimepositsiooniga võib mõjutada likviidsuse stressitesti kvaliteeti, nimelt likviidsuse liiga aeglase halvenemise kaudu.

4.7.7 Kauplemissportfellivälisest tegevusest tulenev intressirisk

164. Käesolev punkt ei piira EBA kauplemissportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski suuniste kohaldamist.
165. Stressitestid peaksid toetama pangaportfelli intressiriski asutusesisese juhtimissüsteemi ja olema selle lahutamatu osa.
166. Stressitestimiseks, sealhulgas direktiivi 2013/36/EL artikli 98 lõike 5 kohaldamisel kauplemissportfellivälisest tegevusest tuleneva intressiriski puhul kasutatavad intressimäära stsenaariumid peaksid sobima kõigi oluliste intressimäära riskide, näiteks ümberhindamise riski, alusriski ja optsooniriski määramiseks.

167. Finantseerimisasutused peaksid tagama, et eelmises punktis osutatud testid ei põhine ainult lihtsal paralleelsel nihkel, vaid võtavad stsenaariumi analüüsis arvesse ka tulukõvera kujus toimuvaid liikumisi ja muutusi.
168. Finantseerimisasutused peaksid kaaluma järgmisi elemente:
- hinnavaherisk, mis tuleneb võrdlusmäärade mittevastavusest ajaliselt vastavusse seatud rahastamise ja investeringute vahel ning
 - optiooni tunnustega lepingutes sisalduvad ennetähtaegse lõpetamise riskid, mis võivad sundida finantseerimisasutuse uude, vähem soodsate tingimustega lepingusse.
169. Finantseerimisasutused peaksid olema teadlikud potentsiaalsetest kaudsetest intressimäära mõjudest, mis tekitavad kahju mujal (näiteks edasikandumine väljaantavate laenude intressimääradele võib klientide maksevõime vähenemise tõttu krediidiriski kahjusid tekitada).
170. Vähem keerukate finantsinstrumentide kasutamisel peaksid finantseerimisasutused arvutama šoki mõju tundlikkusanalüüsi abil (šoki päritolu määratlemata ning lihtsa portfelli avalduva šoki kohaldamise teel). Kui finantseerimisasutus kasutab keerukamaid finantsinstrumente, millele šokk avaldab mitmeid ja kaudseid mõjusid, peaks ta kasutama täiustatumaid meetodeid konkreetsete ebasoodsate (stressi-) olukordade määratlustega, mis kajastavad vastavaid idiosünkraatilisi riske.

4.7.8 Kontsentratsioonirisk

171. Stressitestimine peaks olema üks kontsentratsiooniriski tuvastamise põhimeetodeid, kuna see võimaldab finantseerimisasutusel tuvastada riskipositsioonide omavahelisi sõltuvusi, mis võivad tulla ilmsiks alles stressiolukordades, ning varjatud kontsentratsioone.
172. Selle riski hindamisel oma stressitestimise programmides peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse iga positsiooni krediidiriski, kuid arvestama ka teatud positsioonide sarnasest käitumisest tulenevaid täiendavaid riskiallikaid (s.o suurem korrelatsioon). Kõnealuste täiendavate riskiallikate analüüs peaks muu hulgas hõlmama järgmist:
- ühe allika kontsentratsioonid (s.o klient või omavahel seotud klientide rühm määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 punkti 39 tähenduses);
 - sektoripõhised kontsentratsioonid;
 - geograafilised kontsentratsioonid;
 - tootekontsentratsioonid ning
 - tagatiste ja garantiide kontsentratsioonid.
173. Stressitestimisel, eriti kogu finantseerimisasutust hõlmaval ja kontserni stressitestimisel peaksid finantseerimisasutused hindama kontsentratsiooniriski, võttes arvesse bilansi kuuluvaid ja bilansiväliseid positsioone, samuti pangaportfelli, kauplemisportfelli ja riskimaandamisportfelli positsioone.

174. Stressitestid peaksid võtma arvesse ilmneda võivaid ärikeskkonna muutusi, mis tooksid kaasa kontsentratsiooniriski realiseerumise. Eelkõige peaksid stressitestid võtma arvesse ebatavalisi, kuid usutavaid muutusi erinevate riskitüüpide vahelistes korrelatsioonides, nagu ka äärmuslikke ja ebatavalisi riskiparameetrite muutusi, vaadates üksikutest riskiteguritest kaugemale, et käsitleda stsenaariume, mis võtavad arvesse omavahel seotud riskitegureid ja näevad ette mitte ainult algset, vaid ka järelmõju.
175. Stressitestides tuleks arvesse võtta seda, kuidas kontsentreeritud riskipositsioonid samadele riskiteguritele reageerides käituvad, sealhulgas täiendavate lühiajaliste kahjude riski, mis tulenevad jae- ja korporatiivklientide laenuportfellide või kontserni erinevate üksuste vahel kontsentreeritud positsioonidest.
176. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse üksiku riskiteguri positsioonide või mitme omavahel korreleeruva riskiteguri positsioonide mõju kauplemisportfellidele.
177. Selleks, et hinnata eelnevalt kontsentratsiooniriski taset ja/või stsenaariumi mõju kontsentratsiooni tasemele, peaksid finantseerimisasutused kaaluma vajaduse korral rohkem või vähem keerukaid näitajaid, näiteks Herfindahli-Hirschmani indeksit ja Gini koefitsiente.
178. Finantseerimisasutused peaksid kaaluma erinevate kontsentratsiooniallikate vahel esineda võivat kattumist. Finantseerimisasutused ei tohiks mõju lihtsalt summeerida, vaid peaksid kehtestama koondamise meetodid, mis võtavad arvesse aluseks olevaid tegureid.

4.7.9 Välisvaluutas antud laenude risk

179. Finantseerimisasutused peaksid arvestama, et välisvaluutas antud laenude risk:
- võib tekkida riskimaanduseta laenuvõtja (s.o. jaelaenuvõtja ning loomuliku või finantsmaanduseta väikesest või keskmise suurusega ettevõtjast laenuvõtja, kes on avatud laenu- ja riskimaandusvaluuta vahelisele valuuta mittevastavusele, mis on määratletud suunistes EBA/GL/2014/13) suutmatusest teenindada laenu, mis on nomineeritud muus valuutas kui selle liikmesriigi omas, milles finantseerimisasutusel on tegevusluba;
 - on seotud puhta krediidi- ja valuutaturu riskiga;
 - on krediidi- ja valuutaturu riskikomponentidega mittelineaarses seoses;
 - on mõjutatud üldisest vahetuskursiriskist ning
 - võib tekkida käitumisega seotud riskist.
180. Finantseerimisasutused peaksid oma stressitestimise programmides võtma arvesse bilansi varade poolel olevat krediidilimiite mõjutavat välisvaluutas antud laenude riski ja selle mitmeid riskiallikaid, arvestades et laenuvõtja võimetus laenu tagasi maksta võib tuleneda:
- laenuvõtja enda sisemise tuluallikaga seotud riskidest;
 - riskidest, mis on seotud majandusolukorraga riigis, mille vääringus on laen nomineeritud; ning

c) valuutariskist.

181. Finantseerimisasutused peaksid võtma oma stressitestide stsenaariume kavandades ja rakendades arvesse, et välisvaluutas antud laenude riski mõju võib tuleneda nii laenujäägi väärtuse ja selle laenu teenindamiseks vajalike maksevoogude suurenemisest kui ka laenujäägi väärtuse suurenemisest võrreldes omavääringus nomineeritud tagatisvaraga.

182. Finantseerimisasutused peaksid stressistsenaariumide väljatöötamiseks muutma erinevaid parameetreid, et võimaldada prognoosi välisvaluutas krediidiportfelli toimimise kohta erinevatel juhtudel, näiteks:

- a) eeldades vastuvõtva valuuta kursi tõusu eelmääratletud protsendi võrra;
- b) eeldades välisvaluuta intressimäära muutust eelnevalt määratletud protsendi võrra; või
- c) kombineerides mõlemat eelnimetatut.

183. Et hinnata võimalikku nõrkust, peaksid finantseerimisasutused suutma näidata välisvaluutas antud laenude riskist tulenevaid täiendavaid krediidiriski kahjusid eraldi nendest krediidiriski kahjustest ja riskipositsioonide suurustest, mis tulenevad krediidiriski tegurite stsenaariumi mõjust.

184. Välisvaluutas antud laenude riski stressitestimisel peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse vähemalt järgmist:

- a) vahetuskursi režiimi tüüp ja selle võimalik mõju kohaliku ja välisvaluuta vahelise kursi muutustele;
- b) laenuvõtjate krediidireitingu/skoori ja võla teenindamise suutlikkuse tundlikkus vahetuskursi muutumise suhtes;
- c) ühes välisvaluutas või piiratud arvus suure korrelatsiooniga välisvaluutades laenuandmise tegevuse võimalik kontsentratsioon;
- d) võimalik laenuandmise kontsentratsioon riigi valuutas konkreetsetes majandussektorites, mille põhitegevus on välisvaluutat kasutavates riikides või turgudel, ning selliste välisvaluutadega tugevas korrelatsioonis olevate sektorite vastav areng; ning
- e) suutlikkus seda tüüpi portfelli rahastamist tagada; krediidiriski kapitalinõuete arvutamiseks sisemudeleid kasutavate finantseerimisasutuste puhul tuleks välisvaluutades laenude andmisest tulenevat täiendavat riski kajastada selliste varade suuremates riskikaaludes ning mudelites kasutatavate muutujate mitteamendav loetelu peaks sisaldama intressimäära erinevusi, laenusumma ja tagatisvara väärtuse suhtarve, valuutade vahelist ristkorrelatsiooni ja volatiilsust.

185. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse sisemudelites potentsiaalselt sisalduvaid olulisi puudujääke, mille tõttu võidakse alahinnata valuuta hinna vähenemist seoses kliendi võimega teenindada oma võlga, arvestades järgmisi soovituslikke elemente:

- a) kriisiperioodi rahapoliitilised meetmed keskenduvad sageli reaalmajanduse stimuleerimisele baasintressimäärade olulise alandamise teel ja sisemudelid võivad anda teavet, mis on sellise kaudse mõju osas eksitav; ning
- b) valuuta hinna tõusu võib osaliselt tasakaalustada intressimäärade alanemine ning see võib põhjustada välisvaluutas antud laenudega seotud riski alahindamise, kuna nullintressimääraga keskkondades ei pruugi selline tasakaalustamine pikas perspektiivis võimalik olla.

186. Kui teatud stsenaariumi puhul hinnatakse välisvaluutas antud laenude võimalikku mõju kasumlikkusele, peaksid finantseerimisasutused vajaduse korral arvesse võtma õiguskorda ja vastavat jurisdiktsiooni, mis võib sundida neid välisvaluutas antud laene koduriigi valuutas turu vahetuskurssidest oluliselt madalamate kursside alusel nomineerima.

4.8 Stressitestimise programmide rakendamine

4.8.1 Stressitestimine ICAAPi/ILAAPi otstarbel

187. Sisemise kapitali adekvaatsuse hindamise (ICAAP) ning sisemise likviidsuse hindamise (ILAAP) osana peaksid finantseerimisasutused tagama, et neil on piisavalt kapitali- ja likviidsusressurse, et katta riskid, mille suhtes nad on või võivad olla avatud, ning tagama majandustsükli vältel kapitali- ja likviidsusressursside sobiva allokeerimise finantseerimisasutuse üksustele. Kõnealune hindamine peaks kajastuma kapitali- ja likviidsusplaanides, mille finantseerimisasutused peavad esitama pädevatele asutustele oma ICAAPi ja ILAAPi aruandluse raames ning osana kontserni riskihindamisest ja likviidsusprofiilidest.

188. Peale selle peaksid finantseerimisasutused stressitestimisega hindama oma kapitaliplaanide usaldusväärsust stressiolukorras, et tagada enda suhtes kehtivate kapitalinõuete täitmine. Kapitaliplaani usaldusväärsuse hindamisel stressiolukorras tuleks alati võtta arvesse stsenaariumi raskusastet ja olukorra tekkimise tõenäosust. Finantseerimisasutused peaksid testimise ka oma likviidsusplaanide usaldusväärsust, et tagada enda võime kohustusi täita, kui nende tähtaeg stressiolukorras saabub. Finantseerimisasutused peaksid hindama stressiolukorra kapitali- ja likviidsusressursside ülekantavust ning kaaluma võimalikke takistusi, sealhulgas juriidilisi, organisatsioonilisi ja operatsioonilisi. Finantseerimisasutused peaksid vajaduse korral arvestama, et teatud kapitalinõuete elemente ning nende likviidsuspuhvreid võidakse stressiolukorras kasutusele võtta (näiteks kombineeritud puhvrinõuete elemendid, mis on sätestatud direktiivi 2013/36/EL VII jaotise 4. peatükis).

189. Lisaks käesolevates suunistes sätestatud finantseerimisasutuste stressitestimise programmidega seotud üldnõuetele peaksid ICAAPi/ILAAPi eesmärgil kasutatavad stressitestid vastama järgmistele erinõuetele:

- a) finantseerimisasutused peaksid hõlmama kõiki olulisi riskikategooriaid (ja alamkategooriaid), mille suhtes nad on avatud, nii bilanssi kuuluvate kui ka bilansiväliste

varade ja kohustuste ning kõigi oluliste portfelliidide või sektorite / geograafiliste asukohtade, sealhulgas oluliste struktuuriüksuste osas;

- b) kaaluda tuleks mitmesuguseid stsenaariume, nende seas vähemalt üht majanduslikult ebasoodsat stsenaariumi, mis on raske, kuid usutav, näiteks raske majanduslangus ja/või kogu turgu hõlmav idiosünkraatiline šokk likviidsusele;
- c) ICAAPi ja ILAAPi stressiteste tuleks teha kogu finantseerimisasutust hõlmava põhjaliku stressitestimise teel ning see peaks kajastama kõiki üksusi, mille puhul ICAAPi ja ILAAPi hindamist nõutakse;
- d) ICAAPi ja ILAAPi stressitestid peaksid hõlmama sama tulevikuperioodi, mida kasutatakse vastavalt finantseerimisasutuse ICAAPi ja ILAAPi hindamisel, ning neid tuleks ajakohastada vähemalt sama regulaarselt kui ICAAPi ja ILAAPi ennast; ICAAPi stressitestid peaksid hõlmama vähemalt kahe aasta pikkust perioodi.

190. ICAAPi ja ILAAPi stressitestid peaksid olema kooskõlas finantseerimisasutuse riskivalmiduse ja üldise strateegiaga (s.t kaasa arvatud äristrateegiaga). Finantseerimisasutused peaksid tõendama selget seost enda riskivalmiduse, äristrateegia ning ICAAPi ja ILAAPi stressitestide vahel. Eelkõige peaksid finantseerimisasutused hindama oma kapitali- ja likviidsusplaane ning võimalikku sisemist kapitaliplaneerimist, sealhulgas juhtimise kapitalipuhvreid, kooskõlas enda väljendatud riskivalmiduse ja strateegiaga ning hindama üldiseid kapitalivajadusi ja taastama pärast likviidsuspuhvrite kasutamist likviidsuspositsioonid, et täita stressiperioodi vältel enda kohustused.

191. Peale selle peaksid finantseerimisasutused hindama ICAAPi stressitestis enda võimet püsida stressiolukorras regulatiivsetest ja järelevalvealastest kapitalinõuetest (näiteks järelevalvealase läbivaatamise ja hindamise kogukapitalinõuded) kõrgemal.

192. ICAAPi otstarbel maksevõime stressiteste tehes peaksid finantseerimisasutused võtma arvesse ka stsenaariumide mõju enda finantsvõimenduse kordajale ning kõigile kõlblike kohustuste miinimumnõuete täitmiseks hoitavatele kõlblikele kohustustele.

193. Direktiivi 2013/36/EL artikli 100 kohaselt tehtavat stressitestimist või finantseerimisasutustele tema enda stressitestide järelevalvealase testimise ja hindamise tulemusel ette kirjutatud stsenaariume või eelduseid ei tohiks näha asendusena finantseerimisasutuse kohustusele teha stressiteste osana ICAAPi ja ILAAPi hindamisest.

4.8.2 Juhtimismeetmed

194. Finantseerimisasutused peaksid määrama stressitestide väljundite käsitlemiseks usaldusväärsed juhtimismeetmed, mille eesmärk on tagada nende pidev maksevõime kogu stressistsenaariumi vältel.

195. Finantseerimisasutused peaksid kaaluma erinevate usutavate stressiolukordade kontekstis paljusid erinevaid juhtimismeetmeid (sealhulgas likviidsuse eriolukorra plaane), keskendudes vähemalt ühele raskele, kuid usutavale stsenaariumile.

196. Võimalike reaktsioonide hindamiseks stressiolukorras peaksid finantseerimisasutused määratlema kõige asjakohasemad usaldusväärsed meetmed ning aja, mil neid tuleks rakendada. Finantseerimisasutused peaksid arvestama, et mõned juhtimismeetmed on vajalikud kohe ning teised sõltuvad konkreetsete sündmuste toimumisest – sel juhul tuleks panna eelnevalt selgelt paika meetmeid käivitavad sündmused. Juhtimismeetmed peaksid olema kooskõlas avaldatud strateegia ja poliitikaga, näiteks avaldatud dividendipoliitika⁷ kontekstis. Finantseerimisasutused peaksid olema konservatiivsed seoses enda võimega rakendada leevendavaid juhtimismeetmeid, tunnistades stressistsenaariumide võimalikku mõju teistele turgudele.
197. Finantseerimisasutused peaksid selgitama stressi kvalitatiivset ja kvantitatiivset mõju enne ja pärast leevendavate juhtimismeetmete rakendamist. Mõju enne juhtimismeetmeid peaks sisaldama eelduseid strateegia, kasvu ja seonduva tulu kohta, kuid jätma välja juhtimismeetmed, mis ei pruugi stressisündmuse korral kättesaadavad olla, näiteks äriiini lõpetamine või kapitali hankimine.
198. Vastuvõetavate juhtimismeetmete suhtes kohaldatakse pädevate asutuste suuniseid või hinnangut ning nende hulka võib kuuluda järgmine:
- a) sisemise riskivalmiduse ja sisemiste riskipiiride läbivaatamine;
 - b) riskileevendusmeetodite kasutamise läbivaatamine;
 - c) poliitika, näiteks likviidsuse ja rahastamise või kapitali adekvaatsuse poliitika läbivaatamine;
 - d) aktsionäridele tehtavate väljamaksete vähendamine;
 - e) muudatused üldises strateegias ning äriplaanis ja riskivalmiduses; ning
 - f) kapitali või rahastamise hankimine.
199. Stsenaariumi alusel diferentseeritud ja stsenaariumi raskusastmele kohandatud eeldatavad juhtimismeetmed peaksid olema dokumenteeritud. Finantseerimisasutused peaksid võtma arvesse tõhususe vähenemist äärmiselt raskete stressiolukordade tagajärjel. ICAAPi ja ILAAPi hindamisteabes, mida finantseerimisasutused peavad esitama pädevatele asutustele, peaksid nad selgitama ka stressitestide tulemusel juba võetud juhtimismeetmeid.

⁷ Vt näiteks kapitalinõuete direktiivi artikkel 141 (väljamaksete maksimumsumma).